Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

Советэмнай 1921 оной октябрийн 21-һээ гарана | № 39 (14456) | 1977 оной февралийн 16, среда | Сэн 2 мүнгэн.

ҮТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРӨ, ШАНАР, ЛЭЛИСӨ

ФЕРМЫН АЖАЛЫЕ—ЖЭГДЭ ҺАЙНААР

Урдахи табан жэлэй түршэлдэ манай Тулдуйн совхозой һаалишад, ашаг урда табиһан зоһедоо хүрэхын түлөө шангаар ажаллажа гаранхай. Түсэбэй ёһоор 16.690 центнер орондо 16.718 центнер һүр гүрэндэ худалдаа. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2.104 килограмм һүр һаагдаһан байна.

Энэ амжалтада хоёрдохи болһонин һу һаалишин гүүрт эгээд ехэ хубитаала оруулаа. Манай Шинирэнгын нэрэмжэтэй гүүртын хоёрынь, тодорхойлон хэлэхэдэ, Б. С. Ананинай болон минин даадаг гүүртэнүүд гансашье совхозо дотороо бэшэ, мүн аймаг соогоо 1—2-дохи һуури эзэлһэн юм. 1976 ондо үнеэн бүриһөө 2.424 килограмм һү һааһан манай гүүртынхид бүхыдөө 2.309 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда тушааһан, 100 үнеэн бүриһөө 103 тугал абаһан жэшээтэй.

КПСС-эй ЦК-гай Хандалга-Бэшэг болон Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай тогтоолтой танилсаха зуураа, манай коллектив байгша ондо үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлхэ талаар нёдондонойхиһоо дутуугүй ехэ дүч туйлаха, малай үбэлжэлые амжалтатайгаар үнэргэхэ гэһэн социалис уялга абаба. Тингэжэ үнеэн бүриһөө 2.400 килограмм һү һааха, үнеэн бүриһөө тугал абаха хүсэлтэйбди.

Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө гүүртымнай һаалишад абаһан уялгаяа бэелүүлхын түлөө шангаар тэмсэжэ оронхой. Илангаяа үнеэдые һайнаар эдеэлүүлхэ, уһалха, дулаан байра соо зоотехническэ заабаринн ёһоор харуубалха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Һүүлэй үедэ һаагдадаг үнеэн бүриһөө дунда зэргээр сүүдхэдэ 8 килограмм һүн һаагдадаг болоо. Зүгөөр олохон үнеэд шэргээгдэнхэй. Гол түлэб март һарада үнеэд олоороо тугаллажа эхилхэ юм. Тэрэ сагһаа һү һаалимнай эрид дээшэлхэ ёһотой. Тиин үбэлжэлгын үедэ үнеэдһээ һү шэмэ ехээр абаха талаар бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ байнабди. Энээнэй ашаар лэ урдахи зорилгонуудаа дүүргэжэ шадахабди.

Үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлхэ гээшэ һү һааха хэрэгтэ гол үүргэ дүүргэдэг гэжэ манай һаалишад һайн мэдэхэ. Тиимэһээ үдэрэй гурим наринаар баримталдаг байха юм. Совхозойнгоо бүсад гүүртэнүүдтэ ажалаа үглөөнэй 5 сагта эхилнэбди. Һаалишаднай хоёр үхэршэдэй туһаламжаар байрлаа сэбэрлээд, урда удэшэниинь бэлдэһэн бурдуугаа тэжээлэй цехһээ зөөжэ, малдаа хэжэ үгнэ. Энэ үедэ үнеэд һаагдажа эхилнэ. Һүүлээрнь рационой ёһоор үнеэдтэ үбһэн үгтэдэг. Тэжээлээ эдижэ бүриһөө 2.485—2.589 килограмм һү һаагаа, мүнөө жэлдэшье январиин эхилһээ хойшо эдэнэр түрүү зэргээ алдаагүй.

Ороддосото ажалайнгаа ашаар манай гүүртын һаалишад һү һааха январь һарынгаа түсэбые урагшатайгаар дүүргэжэ байнхай. Мүнөө түрүүшын 100 центнер һү гүрэндөө тушаанхайбди. Һайн шанартай һү худалдаха талаар һүүлэй үедэ нилээд ороддолго гаргагдана. Тингэбэшье дутуу дунданууд үшөөл бии байһаар. Юуб гэхэдэ, үнеэдэймнай байра мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэхөөр түхеэрэгдээгүй, оньһожоруулга хэгдээгүй байна бшуу. Тиимэһээл заримдаа, илангаяа үбэлэй үедэ муу шанартай һү тушааха ушар үзэгдэнэ. Тингэжэ нёдондо совхозойнгай худалдаһан бүхы һүнэй 93,6 процентнь 2-дохи сортоор тушаагдажа, бэшэ-ниинь шанарай хэмжээндэ хүрөөгүй һэн. Мүнөө һүнэй шанарые тодорхойлжо байха лаборатори ажахыдамнай бии болгогдоо. Һү хадагалха байрануудшье түхеэрэгдэнэ. Ушар инмэһээ саашадаа гансал һайн шанартай һү тушааха арга боломжотой болоо гээшэбди. Энэ талаар һаалишад ехэ ороддолго гаргаха, һү һаажа абаха технологиие нариндар сахиха байна.

Тобшолон хэлэбэл, манай гүүртынхид совхозойнгоо мал ажахын бүхы худэлмэрилэгшэдтэй хамта арбадахи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ һү ехээр үйлэдбэрилхэ, шанарыень дээшэлүүлхэ талаар бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ. Октябриин революциин 60 жэлэй ойе угтуулан, социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидэнхэй.

Б. ЯРТАГАЕВ,
Яруунын аймагай Тулдуунай совхозой һү һаалинин гүүртые даагша, аймагай эрхим үхэршэн.

ГАЙХАМШАГ ХУБИЛАЛТА

Агууехэ Октябриин социалис революциин 60 жэлэй түхэй» КПСС-эй Центральнай Комитедэй абаһан тогтоолые угаа һонирхон унша-Жаран жэлэй туршада Эхэ оронойнгоо али гүүр хубилан хүгжэжэ, зэд зоной ажабайдалай хэмжээндэ хүгжүүгөөр һайжаржа байнь эли тодоор харанаа.

Үшөө 17—18-тай ябахадаа, нютагтаа шэнэ байдалтай тогтоохо тэмсэлдэ эдэбхитэйгөөр хабаадалсаһан хүн юм тула тарыашадай, алгаала заха хизааараар аһуудаг бага яһатай зоной ажабайдалда Октябриин революциин, Совет засагай олгоһон үндэһэн хубилалтые би өөрөө үзэбэб.

1929 ондо комсомолдо ороо һэм. Баглаха гэжэ нютагайнгаа үгытэй, дунда шадалтанай дунда ойлгуулламжын ехэ худэлмэри ябуулжа, хойто жэлынь 27 айлһаа бүридэһэн «Интернационал» гэжэ хамтын ажал байгуулаа һэмди. Нигэжэл үмсын ажалтанние коллективизациин замда оруулха, саашань бэхижүүлэн хүгжөөхэ ехэ худэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа эхилээ бэлэй.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо олон жэлдэ колхозой түрүүлэгшын орлогшоор, түрүүлэгшээр худэлөөб. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхинһээ һүүл болотор фронт дээрэ тулалдааб.

Хэды ехэ бэрхэшээлтэй ушарнуудай тохёолдобошье, түрэл партиин худөө ажахы дээрэ бэелүүлһэн программа илажа гараа. Арадай ажахын энэ шухала һалбари танигдашагүйгөөр хубилан хүгжэнэ, материально-техническэ үндэһэ һууринь улам бэхижэнэ.

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ ехэ тэмсэлдэ манай Харацайн совхозой коллектив эдэбхитэйгээр оролсожо, яһала һайн амжалта туйлажа байна. Үнгэрһэн жэлэй худэлмэриин дүнгөөр аймаг соогоо түрүү һуурида гаража, КПСС-эй райкомой, аймгуйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. Манай ажахын нэрэ республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ.

Һүүлэй 25 жэлэй туршада ажахынгаа нитын адууһа мал харуубалалсажа ябаһан минин хубита энэ амжалта соо бии гэжэ һанахадаа, ехэ омогорхомоор байна. Пенсидэ гараһаарни 3—4 жэл болоошье һаа, хамтынгаа ажалай мал харалсаһаар ябаһаб. Би һайн үрэ дүнтэйгөөр Октябриин революциин 60 жэлэй ойе угтаха хүсэлэтэй байнаа мэдүүлнэб.

Ц.-Д. ГАРМАЕВ,
адуушан.
1939 онһоо коммунист.

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХУБИТА

Үдэр бүхэнөө—
үндэр ургасада

Хэнэйшье мэдэһээр агрономые газар тариалангай технолог, ургасын эзэн гэжэ нэрлэдэг ааб даа. Тэд, хэрэгтэй ехэ эрдэм мэргэжэлтэй, олон юумые мэдэхэ, шадахаа, ааб даа, агрономой гансаа, бүтээжэрхихэ ажалынь.

Юуб гэхэдэ, агрономой зөвөөн худэлмэриин түсэб, технологическа карта, тайлаан севообородыень механизаторнуудлэ хүсэндэнь ургэнэ ха юм. Тэдэнэй гаргаа хэр һайнаар эдэлүүлэгдэнь, хахалһанһаа, бүхы ямалда хэр саг болзор соонь, шанартайгаар хэһэнһээнь ургасын хуби заяан дулдыдаа байна. Тиимэһээ бригадирнгаа гү, али отделениинхиг механизаторнуудтай үрөө һайн ойлголсожо, хүн бүхэндэ анхаралтай, тэсэмгий зохидоор хандаха, мэдээ шидэгдэгүй юумыень гүйсэд ойлгуулжа үгэхэ хэрэгтэй. Энэнэйнгээ хажуугаар, баһа ерэлтэ ехэтэй, агротехникын заабарине нариндаар сахиха талаар эбсэшэгүй шанга байна ёһотой ааб даа.

Би худөө ажахын институт дүүргэһээр совхозойнгоо Харбиянгуудай отделениде ирэгдэн жэлдэ агрономоор тэдэлнэб. Нэгэ газартаа удаан таһалгаряагүй худэлмэлөө газар нютагайнгаа байгаалинн, сагай уларилай эрэ байдалые һайса шэнжэлжэ, ямар полидо хэды шэнэн үтэгжүүлгэ хэрэгтэй, хурьһыень яажа эллүүрилхэдэ таатайб гэжэ мэдэжэ бологодоог баһна. Тэрэшэлэн хүн бүхэнэйнгөө абаа зангые, сэдьхэл бодолые, хүн механизатор бүхэнэй хэмжээ хэр зэргэ шадабаритай, ямар ажалда таарахые зүү мэдэхэ болоной.

Манай отделениин тараалан багашаг юм. Бүхыдөө 1.020 гаран гектарта тарилга хэдэгбди. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлдэ 350 гектарта шэнэнисэ, 300 га дээрэ обёос, 60 гектар горох, мүн 50 гектар хартаабха, 200 га гаргарта кукуруза, 25 га талмайда куузику тарижа ургуулаа һэмди.

Эды олон янзын ургамалнуудые таридаг дээрэһээ нүүлэй жэлнүүдтэ тракторна бригада дотороо тусхай бэеэ дааһан хэдэн звенонуудые эмхидхээд худэлнэбди. Тиихэдэ механизаторнуудаа ямар нэгэн ургамал тарижа ургуулха талаар агротехникыень һайн шудална, мэргэжэнэ бшуу. Тусхайлбал, ороохо тарыа ургуулдаг звеное бригадир Данжунай Дагбаевич Лопсоновтой хүтэлбэрилдэг. Энэ звено һүүлэй хэдэн жэлдэ сагай уларилай ямаршье байгаа-ааньш, хамаагүй тогтуурита-йгаа ургаса абана. Жэшээнь, нёдондо хабар хожом болотор хүйтэн байгаад, намар эртэ хюруу унаһан хушэрхэн уларилтай жэлдэ тарыалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 19 центнер шэнэнисэ, мүн гектарай 16,5 центнер обёос хуряагаа. Иимэ урэ дүн туйлаһанайнгаа түлөө бригадир Д. Д. Лопсонов һаяхан Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа. Манай кукурузашадай звеное даагша Павел Аюшеев жэл бүри гектарай 200 гаран центнер ногоон намаа алгадгүй хуряажа, аймаг дотороо мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ шалгарһан байна. Отделениин бэрхэ луговод Ёндон Лопсонович Аюшеевэй даадаг звено үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы 160 гектар сабшалангай га бүхэнһөө 23,2 центнер үбһэ хуряажа, аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Бүхы ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, хэһэн худэлмэридөө эзэн ёһоор хандажа, хамаг юумэндээ гамтай нарин байһанай ашаар бригадамнай жэл бүри горитой мүнгэ зөөри алмаад, шанда хүртэдэг юм. Нёдондо совхоздо абтаһан ороохоной центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэнгэй 6 түхэриг 78 мүнгэ байхада, бригадынхимнай — 5 түхэригтэ болоо.

Агротехникын ямар онод арга хэрэглэжэ, ажалаа хайшан гээд эмхидхэхэдэмнай бүхы ургамалнуудай тогтуурита-йгаа ургаса абтаһан гэжэ хэдэн үгэ хэлэхэ шухала.

Манда сэбэр паар ехээр бэлдэхэ арга боломжо үгы. Хахалагдадаг газартаа бултан дээрэнь шахуу тарилга хэнэбди. Тиимэһээ намар эртэ шадаал һаа, ехэ газар хахалха гэжэ оролдгоно. Мүнөө 540 гектар намар эртэ хахалһан паартайбди. Бидэ шэнинсэ, обёос тариха газартаа хабар эртэ СУ-24 түхэлэй сеялкээр минеральна үтэгжүүлгэ гектарай 60—70 килограмм хүртэхөөр оруулдагбди. Хабар эртэ паарай газар борнойлгодожо, культиваторааар элдүүрилэгдээд, буртаг үбһэниинь сэбэрлэгдэнэ, хурьһэниинь зөөлэрүүлэгдэнэ. Тиигээд дундуур болзорто эдеэшэдэг «Скала» сортын имагтал үрэһэн таригдана. Бүхы үрэһээ заатагүй нара, һалхинда шанаржуулжа таридагбди. Газарайнь хурьһэнэй тэгшэ байхын, ургасын нэгэ жэгдээр гараха хурьһэнэй шиигнойтоной һайн баригдахынь тула үрэһэ тарихын урда, тариһан хойно тарыалан дээгүүрээ тусхай каток шэрэдэгбди.

Тарыанай ургасын буртаг үбһэ сэбэрлэхын тула ГАН-8 түхэлэй агрегадаар гербицид хорон сасагдана, юуб гэхэдэ, манда энээндэ самолёт хэрэглэхээр үргэн газар үгы юм.

Бригададамнай 25 механизатор худэлдэг. Гусеничнэ трактор, тарыа хуряалгын комбайн бүхэндэ халуун худэлмэриин үедэ хоёр-хоёр хүн ажалладаг. Манай дүршэлтэй трактористнуудаа Жалжин Ошоров, Будэ Арбалжинов, комбайнер Намсарай Маланов гэгшэд тарыалан дээрэ ямаршье ажад хэхэдээ залуушуулые заатагүй дахуулан, эрхим жэшээ харуулжа, баян дүй дүршэлдөө һургажа ябадаг һайн һайхан заншалтай.

Тиимэһээ механизаторнуудаа үбгэн залуугүй бултал нэгэ һанал эрмэлзэлгэтэй худэлжэ, үндэр бэлэ ургаса абаха хэрэгтэ хүн бүхэн хубитаяа оруулна гээшэ.

Мүнөө үбэлэй үедэшье ерэхэ ургасынгаа түлөө һаналаа табиһабди. Энэ жэлдэ саһанай ехэ ороһон дээрэһээ тэрэниие хуу тарыалдаа тогтоожо абаха худэлмэри хэнэбди.

В. БОРХОНОВ,
Түнхэнэй аймагай Саяанай совхозой Харбиянгуудай отделениин агроном.

Засгайн аймагай «Гигант» колхозой ахалагша хонишон Белала Гайнутдинович Шарофеев аймагай түрүү хэнишодой тоодо ороодог. Нүхэр Шарофеев түсэбтэ даалгабаринуудаа һүүлэй жэлнүүдтэ амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Тиихэдэ 1975 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 103 хурьга абаһан байна. Белала Гайнутдинович нёдондошье жэлдэ амжалтатайгаар ажаллаа. Тиин 1976 ондо һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө Октябриин Революциин орденоор наяхан шагнагдаба. Б. Г. Шарофеевэй үбсүүс Ажалай алдар солын III шатын, мүн Улаан Одоной орденууд ба олон тоото медальнуудаа шэмэлэнэ.

Түрүү хонишон энэшье жэлдэ түл абалгадаа һайнаар бэлдээ һэн. Нүхэр Шарофеевэй отара дээрэ ажаллагшад түсэбэй ёһоор 632 хурьга абаха ёһотой. Тэдэнэр һүүлэй мэдээгээр 500 шахуу хурьга абаад байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Г. Шарофеев.

Д-Р. ДАМБАЕВАЙ фото.

КОМПЛЕКС ХҮДЭЛЖЭ ЭХИЛЭЭ

Нэгэ доро оло мянган гахай шахан таралуулха «Южный» гэдэг тусхай ехэ комплексын түрүүшын ээлжээнэй барилганууд һаяшаг ашаглалгада үгтэбэ.

Мүнөө эндэ Улаан-Удын аймагай ажахынуудһаа даб дээрэ 2.500 гаран поршоонхо суглуулагдаад, карантинай байра соо харуубалагдажа байна. Тус тустаа 30 килограмм шэгнүүргэй поршоонхонууд һарын туршада байлгагдажа, элдэб үбшэнһөө һэртылхээр эм домоор таригдаха, угаагдаха, үлбэр муу, үбшэнтэйнүүдынь илгагдаад, бэшэниинь шахан таргалуулха цехтэ оруулагдаха юм.

Энэ цех соо гахайнууд зоотехническэ бүхы заабаринн нарин һайн рационоор эдеэлүүлэгдэжэ, 175 хоног соо шахагдахадаа, тэдэнь тус бүридоо шэгнүүрээ сүүдхэ соо шадаал һаа, ехээр нэмээжэ, богони болзорто хямда сэнтэй мяха элбэгээр абаха зорилго табигдана.

А. ТЕЛЕШЕВ,
гахай шахалгын «Южный» комплексын ахамад врач.
Улаан-Удын аймаг.

ТҮЛ АБАЛГА ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Ажахынгаа ѳол һалбаринуудай нэгэн болохо хони үсхэбэрилгээ саашадань улам хүгжөөжэ. бүри ашаг олзотой болгохоор шиидэһэн манай совхозой хонишод шэнэ түл абажа түлжүүлхэ халуун хаһаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. Һүүлэй мэдээгээр ахалагша хонишон, Сурун Жамсаевич Дашипыловай отарада 540 хурьган, Пурбо Пурбуевич Самдановай бригадада 510 хурьган, Пансалма Николаевна Дабадоржиевагай даадаг отарада 500 шахуу хурьган абтаад, бүрин түлжүүлэгдэжэ байна. Бүхыдөө совхоз доторнай 5 мянга шахуу хурьган абтанхай.

В. ЛАРИОНОВ,
Хяагтын совхозой ахамад зоотехник.

„САЛЮТ-5“ НИИДЭҺЭЭР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Салют-5» гэжэ замбуулинай научна станциин хоёрдохи экипаж Виктор Горбатко, Юрий Глазков долоон хоногой туршада замбуулинай дайда соогуур ниидэжэ ябана.

Худэлмэриин һүүлэй хоёр үдэр соо техническэ, технологическа, медицинскэ, биологическа шэнжэлгэнүүд, туршалганууд хэгдэнэн байгаа. Худэлмэриин ондо ондоо үедэ станциин түхеэрэлгэнүүд, агрегадууд туршагдаһан байха юм. Дэгдэн хөөрэлгын үедэ кристаллнуудай ургалтын онсо илгаанууд ые саашадань шэнжэлхэ зорилготоргоор космонавтнууд бүхөөр барисалдуулдаг шэнэ кристаллнуудые алюминикалиин дабһанай растворто нэмээд, энэ туршалгын хойнохоо анхаралтайгаар хинана. Дэгдэн хөөрэлгын үедэ бин болгогдоһон кристаллнууд. Газартаа асарагдажа, газар дээрэ ургуулагдаһан, мүн «Салют-5» станци дээрэ түрүүшын экипажай худэлмэрилхэ үедэ абтаһан адлирхуу зүйлнүүдтэй сасуулагдан үзэгдэхэ байна.

Медицинын туршалганууудай программын ёһоор, космонавтнуудай бэе махабада нариндаар шалгагдана.

Биологическа туршалганууудай нэгэн дүүргэгдээ. Креписсэй ургуулагдаһан үрэһэн газар дээрэ саашадаа шэнжэлэгдэхэ юм. Һархлагууд болон загаһанай түрьһөөр туршалганууд хэгдэжэ байна.

Космонавтнуудай бэенүүд һайн. Газарые тойрон дабшалгын замда шэнжэлгэ хэгдэжэ үргэлжэлһөөр.

ҺАРЫН НЮРУУГАЙ ШЭНЭ КАРТАНУУД

МОСКВА. (ТАСС). Геодезинин, самолет дээрэһээ буулгабари хэлгын ба картографиин инженернүүдые бэлдэдэг Москвагай институдай мэргэжэлтэд һарын саада талын ехэ шэнэ карта зохёобо. Энэнь 2,2 миллион дүрбэлжэн километр газар эзэлнэ.

«Зонд-8» гэжэ совет автомат станциин һарын нюрууе буулгаһан фото-зурагуудые үргэнөөр шэнжэлхэ, арбан хабтаһанһаа бүридэнэн нимэ карта зохёоһон байнабди гэжэ техническэ эрдэмэй доктор,институдай ректор В. Д. Большаков ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэбэ. 1970 ондо тус станци 1120 километрһээ һарын баруун хахад хубиин ба саада талын бүхы шахуу дэбисхэрые буулгаһан байгаа. Энэ туршалгын ашаар картографида ехэ удха шанартай һарын нюруугай буулгабаринуудые хэгдэһэн байна. Эдэнэй үндэһөөр совет мэргэжэлтэд карта зохёогоо.

Газар дээрэһээ хэгдэһэн адаглалгануудай материалнуудые, «Луна» гэжэ автомат станциинуудай туһаламжаар абтаһан фото-зурагуудые, «Зондын» аппарадуудай асарһан фото-материалнуудые хамтаруулжа, эрдэмтэд гурбан томоо бүридэнэн дэлхэй дээрэхи түрүүшын «Һарын атлас» зохёоһон байна. «Зонд» гэжэ научна станциинуудай туһаламжаар хэгдэһэн замбуулинай туршалга эрдэмтэдтэ ехэ материал үгөө, Замбуулинай фото-зурагуудай үндэһөөр, бүсад планетэнүүдэй карта нуудые эгээл зүбөөр, ашаг тайгаар зохёохо арга эдэ бүгэдэ олгохо байна гэжэ В. Д. Большаков тэмдэглээ.

КПСС-ЭЙ ЦК-ГАЙ ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ ТУЛЬСКА ОБЛАСТИИН ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДТА ЕХЭЭР, ҺАЙНААР, ҮСӨӨН ХҮНТЭЙГӨӨР

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Тульска областиин партийна эдэбхитэй уулзахадаа, Тулада үүсхэгдэһэн Щекинско онол аргые үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ һанамжалан дурадхаа һэн. Энэ үүсхэлэй эхи табигша — «Азот» гэжэ (урда тээнь Щекинско химическэ комбинадай харьяата байһан) нэгэдэлэй коллектив «Ехээр, һайнаар, үсөөн хүнтэйгөөр» гэһэн уряа доро худэлмэрилжэ, гайхамшаг үрэ дүнгүүдые туйлаа. Эндэхи химигүүд КПСС-эй ЦК-гай һайшааһан туршалгаһаа эхилээд, продукци бүтээн гарталгаяа 2,7 дахин нэмээһэн, ажалайнгаа бүтээсые 3,4 дахин дээшэлүүлһэн байна. Эндэ худэлмэрилдэг мяга табан зуун хүнэй ондоо тээ ажалладаг болобошье һаань, иимэ үрэ дүн туйлагдаа!

Худэлмэрилдэг газарнуудай бүри таатай зохид болгогдоной, хиналтын ба автоматикын үрэ түгэс хэрэгсэлнүүдэй нэбтэрүүлэгдэһэнэй, олохон гараар бүтээгдэдэг байһан олохон ажалые оньһон түхеэрэлгэнүүдээр һэлгэһэнэй үндэһөөр нимэ амжалта туйлагдаба. Эдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлөөд, ажалай эрдэм ухаанай заабаринн ёһоор эмхидхэдэг болоод байхадань, түхеэрэлгэнүүдэй, һаадгүй худэлхэ шэнэ гуримуудые тогтоохо арга олдоо. Химигүүд зарим мэргэжэлнүүдые халан хамтадхаха, агрегадуудай һаадгүй худэлхэ харууһа хангалгын дэлисэ хэмжээе үргэдхэхэ аргатай болоһон байна. Тингэһэнэй үндэһөөр хэдэн зуугаад аппаратчигууд, машинистнүүд, бүлүүршэд, лаборантнууд сүлөөржэ, ондоо худэлмэридэ оруулагдаа. Оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха тусхай мэргэжэлтэй табан цех нээгдээд, заһабарилагшадай ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлэгдээ. Хэдэ хэдэн үйлэдбэринүүдые эзгэдхэхэдэнь, худэлмэринень зогсоонгүй цехүүдые һэльбэн шэнэдхэхэдэнь, ехэ ашаг үрэ туйлагдаһан байна.

«Ехээр, һайнаар, үсөөн хүнтэйгөөр» гэһэн «Азодой» химигүүдэй уряа доро мүнөө Щекинодохи предприятинуудай хахад шахуулһ худэлмэрилнэ. Уданшьегүй һайн үрэ дүнгүүд туйлагдажа эхилээ. Жэшээлэн хэлэбэл, зарим худэлмэри оньһожоруулһанай, харууһа хангалгын нормонуудые гуримшуулһанай үндэһөөр хлебокомбинадай 56 худэлмэрилэгшэ ондоо ажалда оруулагдаа. Тэдээгээр кондитерска шэнэ цех нээгдээ. Хэмэл утаһанай завод щекинойхидой жэшээгээр хоёр жэлэй туршада худэлмэрилжэ байнад. Заһабарилгын албануудай сэхэ хүтэлбэрилэгдэдэг болгоһоной үндэһөөр, энэ болзор соо эндэһээ 185 хүн сүлөөржэ, ондоо худэлмэридэ оронхой. Харууһа хангалгын дэлисэ хэмжээе үргэдхэхын түлөө мүрысөөн дэлгэрээ. Худэлмэришэдэйнь тоо олон болоогүй аад, нэхэгдэн гарадаг утаһанай хэмжээн улам нэмэнэ. Иимэ үүсхэл гаргаһан, утаһа томогшо Валентина Мокина арбадахи табан жэлэйнгээ даабариче гурбан жэлэй турша соо дүүргэхэ уялга абанхай. Мүнөө тэрэ 1978 оной тоосоогоор ажаллажа байна. Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысөөндэ түрүүлэн ябаһан энэ солото худэлмэришэнэй жэшээгээр хадэн зуугаад хүн худэлмэрилнэ. Энэ завод нимэ габшагайгаар ажаллаһанай ашаар, мүнөө байһан худэлмэришэдөөрөө арбадахи табан жэлэй туршада утаһа эзэн гаргалгаяа 17 мянган тонноһоо 23 мянган тонно болотор нэмээхээр бодомжолно.

КПСС-эй Щекинско горком химигүүдэй дүй дүршэлые бусад предприятинуудта дэлгэрүүлхын тула эмхидхэлэй ехэ худэлмэри ябуулна. Энэ зорилгоор партийна худэлмэрилэгшэдһөө, ажахынхидһаа, түрүү худэлмэришэдһөө бүридэнэн совет эмхидхэгдээ. Советэй гэшүүд Макаронно фабрикада ошоод. мэргэжэлнүүдые халан хамтадхаһанай үндэһөөр эндэшье ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ болоо байна гэжэ һанамжалба. Саашадаа — Хирпичный заводто, Хатаалгын фабрикада үйлэдбэриинь ашаг үрэ дээшэлүүлхэ нөөсэ арга боломжонуудые шэнжэлхэ зорилго табигдана.

Мэргэжэлнүүдые халан хамтадхажа гү, али харууһа хангалгын дэлисэ хэмжээе үргэдхэжэ шадагшадай худэлмэрилдэг газарнуудта түрүү дүй дүршэлэй һургуулинууд эмхидхэгдэнэ. Заводой цехүүдтэ агитаторнууд ходо ерэжэл байдаг. Эдэнэр щекинско дүй дүршэлэй гол онол аргануудтухай, Тулада нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдэй үндэһөөр худэлмэрилэгшэ бүхэнэй шиидхэхэ зорилгонууд тухай хөөрэлдөөнүүдые хэнэ.

Мүнөө бүхы Тульска областиин партийна организациин Щекинско горком шэнгеэр худэлмэри эмхидхэн ябуулжа байна. Область доторхи бүхы промышленна продукциин гурбанай нэгэнинь щекинойхидой онол аргаар бүтээгдэн гаргагдана. Тингэһэнэй үндэһөөр 20 мянга гаран худэлмэрилэгшэдые сүлөөрүүлжэ, шэнэ үйлэдбэринүүдтэ эльгэхэ аргатай болоо. Гэхэ зуура, урдаа табиһан ойрын зорилгонуудтай үшөөл багашаг байна гэжэ Тулын коммунистнууд тоолоно. Щекинско онол аргые саашадань далгэрүүлхэ, Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөнэй дэлисые улам үргэдхэхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлхын тула эршэмтэй хэмжээнүүдые абана.

А. СЫРОВАТКИН,
ТАСС-ай корр.
Тула.

КПСС-эй XXV съездын шийдхэбэри аюургэхын түлөө

ДОТОРОЙ АРГА БОЛОМЖОНУУДЫЕ СҮМ ХЭРЭГЛЭХЭ

А шаг үрын, хүдэлмэриин шанарай табан жэлдэ тон һайнаар хүдэлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци гаргаха гэһэн эриллтэ мүнөө хүдэлмэришэн бүхэлэй урда табигдана. Энэ зорилго бодото дээрэнь бэелүүлхын түла хүдэлмэришэн, инженер, алба хаагша бүхэн хубитаяа оруулха болоно. Ажал хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэжэ һураха хэрэгтэй. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэриндэ ашаг үрэ ехэмэйгээр хэрэглэжэ шадаха хэрэгтэй. Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэнэй үүргэ нүлөөень улам дээшэлүүлхэ ёһотой. Тэрэгүйгөөр һайн үрэ дүн, үндэр бүтээсэ туйлагдахагүй байна бшуу.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ойдо модо бэлэдхэхэ хүдэлмэри яһала оньһожруулагдана. Бүтээсэ ехэтэй трактор, машинануудые миин байлгангүйгөөр хүдэлгэхын тула ажалаа урданайхиһаа тад ондоогоор эмхидхэхэ болгодоо һэн. Урдань табан хүнһөө бүридэһэн бага комплексно бригадын коллектив халаанай туршада 60—70 кубометр модо бэлэдхэдэг бэлэй. Заримдаа энээнһээшье багаар модон бэлэдхэгдэдэг байгаа. Хүн бүридэ абаад үзэхэдэ, оройдоол 12—13 кубометр модон бэлэдхэгдэдэг һэн. Энэ багал ааб ороол һаа, тиимэ бэлэхэнээр урдань гарахагүйш. Энэн дээрэһээл бидэнэр үдэр бүрнин дааб ари заал һаа дүүргэхэ гэжэ эрмэлэзнэбди.

Энээнэй тулада юу хэхэ хэрэгтэйб? Ажалдаа 15—20 минута урид ерэхэ бологдоно. Тракторнуудаа, модо отолдог хюрөөнүүдээ һайса шалгаад, сэбэрлээд, дутуу дунда юумыень усадхаһан хойноол ажалаа эхилнэбди. Түрүүшын халаанда шадаал һаа, ехээр модо отолхо гэжэ оролдонобди Би өөрөө модо отолдог хүм. Намтай хамта Диамид Ларионов, Владимир Попов гэгшэд модо отолсоно. Бидэнэр халаанай туршада 250—260 кубометр модо унагаанабди. Энэ модые үдэшын 8—9 час хүрэтэр таллуулан шэрэхэ хэрэгтэй.

Манай бригадын гэшүүд Бригадымнай булта гэшүүд хүдэлмэриин хоёр-гурбан мэргэжэл шудалаанхай. Жэшээлхэдэ, модо отологшо Диамид Ларионов, Владимир Попов гэгшэд трактор жолоодохо үнэмшэлгэтэйнүүд. Эдэнэр урдань гэшүүһэшэдээр хүдэлнэн юм. Гэшүүһэшэд Алексей Гурзалимов, Очир Гармаев гэгшэд мүнөө трактористын мэргэжэл шудалжа байна. Бидэнэр бэе бэедээ туһалалсан, эбтэй эетэйгээр хүдэлнэбди.

Манай коллектив 1976 ондо 67 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаритай аад, 80 мянган кубометр модо бэлэдхэхээр социалис үялга абаа һэн. Үнэн дээрэ 82 мянган кубометр модо бэлэдхэһэн байнабди. Һаяшаг КПСС-эй Центральна Комитедэй Советскэ Союзай ажалшадта хандаһан Бэшэг, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Үйлэдбэриин ашаг үрэ ба хүдэлмэриин шанар һайжаруулхын, арбадахи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» тогтоолые бүхы бригадаараа шэнжэлэн үзөөд, энээндэ харюу болгон социалис үялга абаһан байнабди.

Арбадахи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ модо бэлэдхэлгээ 80 мянганда хүргэхэ, арбадахи табан жэлэй туршада 280 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 350 мянганда хүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табибабди. Энээнийе бэелүүлхын тула бүхы бригадаараа үдэр бүри шангаханаар хүдэлхэ болонобди даа. Манай бригадын гэшүүд өөрынгөө шадабари мэргэжэлдэ, хүсэ шадалдаа этигэн найдаһанлэ хадаа нимэ ехэ хараа түсэб урдаа табиба гэшэ. Бидэнэр үгэдөө хүрэхэл байхабди гээд хэлэхэ хүсэлтэйб.

В. ЩУКИН,
Хурамхаанай леспромхозой бригадир, Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденто, коммунис ажалай ударник.

дө ашаг үрэ ехэмэйгээр хэрэглэжэ шадаха хэрэгтэй. Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэнэй үүргэ нүлөөень улам дээшэлүүлхэ ёһотой. Тэрэгүйгөөр һайн үрэ дүн, үндэр бүтээсэ туйлагдахагүй байна бшуу.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ойдо модо бэлэдхэхэ хүдэлмэри яһала оньһожруулагдана. Бүтээсэ ехэтэй трактор, машинануудые миин байлгангүйгөөр хүдэлгэхын тула ажалаа урданайхиһаа тад ондоогоор эмхидхэхэ болгодоо һэн. Урдань табан хүнһөө бүридэһэн бага комплексно бригадын коллектив халаанай туршада 60—70 кубометр модо бэлэдхэдэг бэлэй. Заримдаа энээнһээшье багаар модон бэлэдхэгдэдэг байгаа. Хүн бүридэ абаад үзэхэдэ, оройдоол 12—13 кубометр модон бэлэдхэгдэдэг һэн. Энэ багал ааб промхоздо томодхогдоһон хоёр бригада эмхидхэгдээ бэлэй. Нэгэ бригадыень В. П. Парамонов, нүтөөдыень би хүтэлбэрилхэ болоо һэм.

Миниий бригадада 18 хүн хүдэлнэ. Модо таллуулан шэрэхэ ТТ-4 түхэлэй хоёр трактортайбди. Энэ тракторнуудые 1,5 халаанай туршада миин байлгангүйгөөр хүдэлгэхэ гэжэ оролдонобди. Манай бригадын дүүрбэниинь модо отолно, дүрбэниинь модоной гэшүүһэ сэбэрлэнэ, дүрбэниинь трактор жолоодоно. Бэшэниинь трактора модо шагтагалжа үгэхэ ажал хэнэ. Алишье ажалынь харюусалгатай. Гэшүүһэшэнэй, модо отологшын, трактористын ажалайнгаа эршые багахайшье һуладхаа һаа, үдэрэй даабари дүүргэгдэхэгүй бшуу даа. Үдэрэй даабари дүүргэхэгүй гээшэ бирагүйхэн хэрэг. Нэгэ гээгдэлдэ үдэр бүриингөө нормые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа гаргана. Гэшүүһэшэд Иван Сизов, Очир Гармаев, Окулина Надонова гэгшэд тон эдэбхитэйгээр, үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлдог. Чокеровщигууд Алексей Гурзалимов, Геннадий Дубханов, Юрий Намонов гэгшэд өөрынгөө мэргэжэлдэ ехэ дүршэһэн, хаба шадалаа яһалад гаргадаг.

Эдэнэй али алинииншье даабаряа дүүргэхын тула оролдожо байдагыень һайн мэдэдэгби. Эдэнэртээ өөртөөл адляар этигэн найдаһандаг хүм. Манай бригадын гэшүүдэй дунда хэрүүл шууяа гаргажа, ажалай журам эбдэжэ ябаха хүнүүдые олохогүйт. Урагшаа һанаатай, ажалша бэрхэ зон манай коллективтэ суглараа. Эдэнэртэй үгөөэ ойлголсоод хүдэлөө һаа, хада уулашье урбуулхаар бэлэмди.

Оренбургска областьдо Киембаевска асбестын хадыншанаржуулгын комбинадай барилга эхилэнхэй. Энэ хадаа социалис оронуудай хамтын барилга юм. Жэлэй туршада 250 мянган тонно асбест үйлэдбэрилэн гаргаха комбинадай түрүүшын ээлжээн 1970 ондо, удаадахи ээлжээн 1980 ондо үгтэхэ.

Комсомолой Бүхэсоюзна габшагай гэгдэһэн энэ барилга дээрэ совет ороной алишье хизаарһаа ерэһэн хүнүүд ажаллана. Барилгын техникэ, элдэб материал болон цехүүдэй түхеэрэлгэнүүдые совет ороной предприятинууд болон аха дүү социалис оронууд эльгээнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: барилга дээрэ.

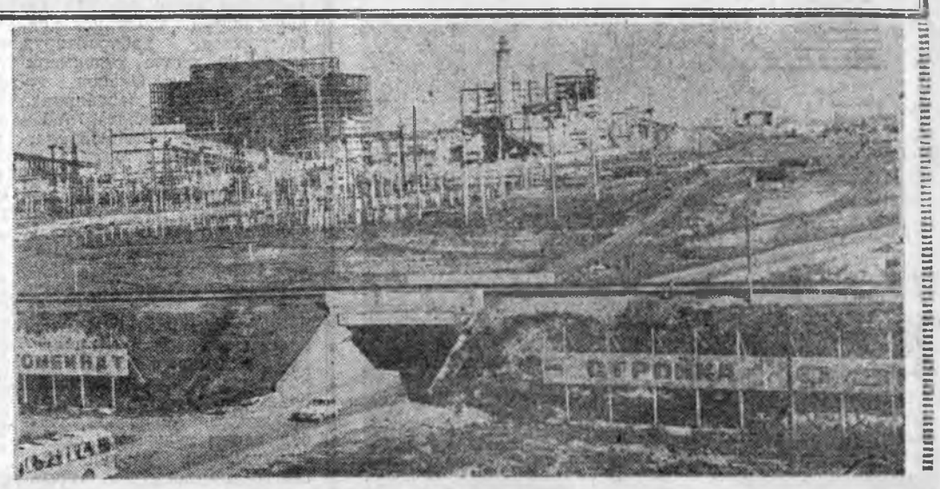

ЭТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

БҮЛЫН ГУРБАН КОММУНИСТ

Үглөөнэй хорон жабар бордоһолон, хүйтэ даалгана, шэхэ, хасар хайрана. «Иимэ хүйтэндэ хээрэ таладг яажа мал адуулна хаб? Ёһотойл хүйтэн, халуунине илгадгүй, ямаршье ажалһаа айхагүй зон лэ ниитын адууһа малые харуһалжа шадана гээшэ ха» гэһэн бодол сэдьхэлдэ эзэлүүдгүй түрэнэ.

Улаан Сэсэг нютагай хойто хадын хаяагаар баруулжаа хэдэн модо ябахадамнай, Сэлэнгэ мүрэнэй эрье тулаһан сабшама хабсагайтай хабтагай сагаан добо харагдаадхиба. Энэмнай Харуул-Шэлэ гэжэ газар юм. Эгээл энэ дэлгэр һайхан нютагта Химнын совхозой эрхим хонишод, гэр бүлэ Шиндаковтоной отарын үбэлжөөн оршодог.

...Сэлэнгын эрьеһээ наашаа нэмжыһэн тала дайдаар тараш бэлшэһэн торголиг нарин ноохотой тобир тарган хонидые нюргаар дунда зэргын, габшагай янзын залуу хүн харюулжа ябаба. Хүдэлмэри хэжэ хүдэржэһэн хонишон Шиндаков хонидоо һарабшалан, дурамбайгааршье харана.

— Түрэл оронойнгоо жаран жэлэй алган ойн хүндэлэлдэ бидэ шадаал һаа ажалдаа ехэ амжалта туйлаха гэжэ оролдонобди. Тсэдшье ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар, дэлисэ туйлаха арбадахи табан жэлдэ оролдонгүй байхын аргагүй ха юм даа. Харуһалжа байһан хонидойнгоо ашаг тэмые улам дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табинхайбди. Түрүүшынхээ хурьгалха хонин бүриһөө хурьга абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3 килограмм 400 грамм ноохо хайшалха үялгатай һэмди,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Хонишодой байрада ошобобди. Цырендоржын эжы гэрһээ гаража, бидэнине угтаба. Ехэл нягта, эмхи гуримтай, дүй дуршэлтэй малшадай эндэ байдагые бүхы юумэн гэршэлнэ. Задархай хашаа, һандархай үүдэн, эндэ тэндэ хаягдаһан тэбшэ, хобоо хобто хараагүйбди. Бэрхэ зоной юумэ тоб гэмэ байдаг ха юм даа. Гэр соо арт сэбэр. Стол дээрэ багахан транзисторна радиоприемник табяатай, тэрээн дээрэнь «Шиндаковтоной бүлэдэ — бэлэг» — гэжэ бэшээтэй, хүгжэм зэдэлнэ. Цырендоржын эжытэй һониноо зугаалһаар байтарнай, үнөөхи залуу хонишомнай бэеэрээ орожо ерэһээр:

— Хонидоо байрадаа дүтэлүүлээб,— гэжэ эжыдээ урихаанаар хандана.

Тингээд Шиндаковто н о й ажал хэрэг, дүй дуршэл тухай яаралгүйгөөр хөөрэлдэнэбди:

— Шударгы, урагшаа һанаатай нэгэ бүлын гурбан коммунист эндэ ажалладаг юм,— гэжэ Химнын совхозой директор Петр Цырендашиевич Хайдапов хөөрэнэ.

— Эдэмнай нихэдээ гэр бүлөөрөө коммунистнууд гээшэ гү?— гэжэ маанадай лаблан һонирхоходо Петр Цырендашиевич тодожо абаад:

— Дагжад хүгшэн, Цырендоржын эжы, 37 жэлэй туршада партиин гэшүүн, нилээдшье халуун хүйтэниис үзэһэн, ямарханшье ажалые дабаһан намтартай. Дагжад эжынь үхибүүдтээ айхабтар ехэ туһатай, багашуулыень харалсаха̄наа эхилээд, хамаг ажалыень хэлсэжэ ябаһаар. Цырендоржо, тэрэнэй хани нүхэр Соня өһэдэхи табан жэлэй ударинууд, залуу коммунистнууд юм. Гэр бүлөөрөө коммунистнууд байһан туладаа совхозойгоо гол һалбари болохо хонин ажал дээрэ хүдэлжэ байна бшуу.

— Танайхин хэдыдэхи жэлээ хонин ажалда гээшэб та?

— Һаймадахи жэлээ. Энэ үе соо зарим тэды дүй дуршэлтэйшье бологдоо, бага сага амжалтануудшье туйлагдаа.

— Ямар аргаар жэл—бүри һайн үрэ дүн туйланат?

— Хониднай намарайнгаа таргые табяагүй, шадал һайнтай үбэлжэнэ. Тарган хонидноо өөдөргэн түл абтадаг гээшэ. Иимэ хонид һүөөр хурьгадаа бардам садхаадаг. Тэд малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, түл түрэсэеэ бүрин бүтэн түлжүүлхэ гээшэ оролдолгын хүсэн ха юм даа. Тиихэдэ жэл бүри хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлнэбди. Энэ харюусалгатай хэрэгтэ эртэнһээ бэлдэжэ, үрэжүүлгые 18—20 хоногой туршада дүүргэдэгбди,— гээд Софья Банзаракцаевна харюусаба.

— Хурьгадаа ямар аргаар түлжүүлнэт?

— Кошарно-базова аргаар. Таһалгануудые хэжэ, хурьгадые ехэ, багаарнь хубаарилан харуһалнабди. Түрүүн хонидой түрэмсөөр нэгэ-нэгээрнь байлгаад, хурьгадаа голоо һаань, үшөө хоёр-гурба хонуулаад, таба-зургаагаар байлгадаг таһалгадта оруулнабди,— гээд Цырендоржо нэмэнэ.— Байн байтараа 50—60 хурьгад нэгэ таһалгада байлгагдана. Хонидой түлэг хурьгалха үедэ һүниндөө ээлжээгээр манадаг гээшэбди. Эндэмнай ветеринарна аптечкэ, шухала эм дом бин. Хэрбээ малай тиимэ хүндөөр үбдөөгүй һаань, өөһдөө аргалха шадалтайбди. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ ехэ тухашаранги байгаабди: хото хорёогоо дулаалха, ури дэбдихэрыень бэлдэхэ, теэд мүнөөшье хаамаг түхеэрхэ, үбһэ тэжээл зөөхэһөө эхилээд, хэхэ юумэн юун барагдаха бэлэй,— гээд Цырендоржо ажал тээшээ яараһан хэбэртэй болобо.

Хүн бүхэнэй ажабайдалда олон янзын харгы зам ушардаг, хүн бүхэн өөрынгөөл шэлэһэн, дуратай арюун замдар ябажа, Эхэ орондоо шадаал һаа ехэ аша туһа хэхээр оролдодог гээшэ.

Цырендоржо Шиндаков гүлмэр залуу наһаннһаа үнэн зүб замаа шэлэн олоо. Бата найдамтай, эршэтэй дорюун алхасаар урагшаа дабшаха бүреэ арад зонойнгоо аша туһада нилээд ехэ юумэ хэһэн, хэжэшье байна бшуу. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ Шиндаковой бүлэ зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга, хонин бүриһөө 3,5 килограмм ноохо хайшалһан юм. Зарим жэлдэ бүришье һайн амжалтануудые туйлаһан, зууһаа 110, 117 хурьга абаһан байха. Хурьгадынь эхэһээ һалгааха үедөө 20—22 килограмм шэгнүүртэй байдаг. Эхэ, хубүүн, бэри гурбанай ажал, ажабайдал, абари зан, харюусалга, һэшхэл нэгэ ха юм. Тиимэл хадаа ажалынь жэл бүри урагшатай, магтаалтай гээшэ.

Нигэжэ өөрынгөө нугаршагүй зориг, үнэн сэхэ ажалаар түрүү дүй дуршэл хэрэглэһэнэйнгээ ашаар Цырендоржо ажалдаа жэл бүри һайн амжалтануудые туйлана, хонишод-зуутанай тоодо ороно, һайшаал магтаалда хүртэнэ. Совхозойнгоо, мүн аймагай Хүндэлэлэй самбарнуудта бэшэгдэһэн, совхозой дирекциин, парткомой зүгһөө Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр оло дахин шагнагдаа. 1972 ондо Шиндаков «Ажалай шэн габьяагай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан юм. 1975 ондо Москва хото ... жо, Илалтын тугай эзэ... рэ зурагаа буулгуулха, ... эй ЦК-гай алтан тэмдэг... тэхэ хубитай байгаа.

Үнгэрэгшэ жэл Цырен... Буряадай комсомолой ... түрүүшынхээ Ленинскэ ... молой шангай лауреат ... бэлэй. Мэнэ һая Сэлэнг... магай партийно-ажахын ... хитадэй зүблөөн дээрэ ... гүрэнэй үндэр шагнал— ... дэлэлэй Тэмдэг» орден ... дээ һэн. Сэлэнгын аймаг... луу хонишодой дунда ... һэн социалис мүрысөөнд ... жэл удаа түрүү һуури ... «Аймагай залуу чемпион» ... һэн нэрэ зэргэдэ хүрт... комсомолой Буряадай об... гэшүүнээршье һунгагд... байха.

Химнын совхозой түрүү... нишод Цырендоржо Соня ... партиин зэргэдэ абтаһаар ... бан жэл болобо. Тэрэ парт... суглаан дээрэ нигэжэ ... һэн: «Коммунис партиин ... шүүнэй арюун һайхан ... үнэн сэхэ ажалаараа ... гэлжэ харюулхаб».

Бага балшар наһандаа ... гастайн дунда һургуулиа ... ража, хүмүүжэжэ, нютагай... халюурма ногоотой үүжэ... лаар, сэсэгтэ нуга, ... үүлааршье сэнгэн наадан... хадаа, байгаалиин гоё һай... да сэдьхэлээ хүдэлгэн, «Ко... хүнэй хэмэдэ хүрэжэ, өөры... гараар орон нютагайгаа ... лигые арад зоной аша тус... хэрэглэлсэхэ хабатай бо... бэлэйб» гэһэн хүсэл бодолто... тагша һэм»— гэжэ Цырен... жо хөөрэнэ.— Мүнөө тэрэ ... сэл зориг бодото дээрэнь ... лүүлжэ байһандаа сэдьхэ... дүүрэн даа. Совет ороной ... түүхэтэ 60 жэлэй ойе нэр... солотойгоор, ажалайнгаа ... хим амжалтаар угтахаар ... зэһэнхэйбди.

«Зориг тэмсэл хоёр — ... жаргалай жолоо» гэжэ ... зон дэмы хэлсэдэггүй. Э... энээнһээ удхатай үнэн ... ажалаараа шалгарһан, зол ... галай жолоо барһан жи... ажалша хүнүүдэй, коммуни... нуудай хуби залан, ажал ... рэг иимэл даа.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

ҺАЙШААЛТАЙШЬЕ, ДУТАГДАЛТАЙШЬЕ

Һүүлэй жэлнүүдтэ «Зырянский» совхозодо механизаторнуудай бүгэдэ нинтын һуралсал жэншэдгүй эмхидхэгдэжэ, олон хүн механизаторай мэргэжэл шудалһан байна. Байгша ондо иимэ һуралсал дахяад эмхидхэгдэжэ, 10 гаран хэшээд үнгэрэгдэнхэй.

Механизаторнуудые һурган бэлдэхэ талаар горитой хүдэлмэриин ябуулагдадаг байбашье, совхозодо һаалишадай, гахайшадай болон үхэршэдэй дунда зоотехническэ һуралсал мүнөө хүрэтэрэ эмхидхэгдээгүй. Аяар бүр октябрь нарада малшадай зоотехническэ һуралсал ... гэргэхөөр түсэб зохёобоодо ... совхозой ахамад зоотехник А. И. Ярневский гэрэ... бэелүүлхые оролдоогүй. Даалгадаһан уялгадаа ... хайхарамжагүйгөөр хандаг... байһыень түс ажахын хүн... бэрилэгшэд, партийна орг... низаци мэдэжэ байбашье ... хэмжээ абанагүй.

П. ХАЛТАНОВ
Прибайкалиин аймаг.

Комсомолой ажабайдал

РАЙКОМ БА ЗАЛУУ МАЛШАД

Манай аймагай ажалшад 1976 ондо яһала һайнаар ажаллажа гараа. Үүрэндэ һу худалдаха түсэб 100,5, ноохо — 100, үндэгэ — 113 процент дүүргэгдээ. Гансал мяха худалдаха даабари бэелүүлэдэнгүй үлэһэн байна. Тиигэбэ яабашье хүшэр хүндэ байһан тэрэ жэлээр абахада бараг дүнгүүд туйлагдаа гэбэл, алдуу болохогүй.

Аймагай колхоз, совхозуудта ажаллажа байһан залуу малшадай энээндэ оруулһан хубитань горитой. Илангаяа комсомол-залуушуулай һу һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд һайнаар хүдэлһэн байна. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ фермын залуу һаалишад һу худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ, үнэсн бүхэнһөө дунда зэргээр 2,335 килограмм һу һааһан байна. Тиигэжэ аймаг соогоо эгээл һайн үрэ дүн харуулба. Энэл ажахын ВЛКСМ-эй XVII съездын нэрэмжэтэ һу һаалиин хоёрдохи фермэдэ 2.083, «8-е Марта» колхозой һаалиин нэгэдэхи фермэдэ 2.164 килограмм һүн үнэсн бүхэнһөө һаагдаа.

Аймагай залуу һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые манай райком саг соонь гаргажа, олондо мэдээжэ болгодог, ушарһан дутуу дундануудые усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүдые абадаг, түрүү дүй дуршэл тараараа хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг байгаа. Энээнэй ашаар нүхэр ёһоной тус мүрысөөн ехэ амжалтын һайн һайхан, аша үрэ ехэтэй арга нүхэсэл болоһон байна.

Залуу һаалишадай дундаһаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Ефросинья Павлова 1976 оной дүнгөөр эрхимлэһэн байна. Тэрэ энэ жэлэй турша соо үнэсн бүриһөө 3.001 килограмм һу һаажа, үетэн соогоо гансаараа гурба мянганай хилэ алхаа. Тиигэжэ «Мал ажалай залуу түрүү хүн» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаба.

Удаадахи һууринуудта «Авангард» колхозой һаалишан Елена Емельянова, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түлөөлэгшэ Любовь Курлыкина гэгшэд гаража, Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Тиигэбэ яабашье энэ талаар горитой дутуу дундануудтай байһанда сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Онсолходоо, үнэсн бүхэнһөө оройдоо 1.500—1.600 килограмм һу һаажа абадаг залуушуулай коллективүүд үшөөд бии байна. «Советская Россия», «Дружба» колхозуудай һу һаалиин фермэнүүдтэ энэ сэхэ хабаатай. Гадна абаһан социалис үялганууда дүүргэхэһээ байтагай, түсэбөөшье хүсэндэнь хүргэдэгүй залуу һаалишад манда үшөөл олон ха юм.

Энээнэй гол шалтагаанинь юун болоноб? Нэн түрүүн тус фермэнүүдые даагшанар хүтэлбэрээ, һаалишадай урда табидаг эрилтээ һуладхаһан байна. Һаалишадшье даажа байһан ажалдаа харюусалга багатайгаар хандадаг болоно гээшэ ааб даа. Энэ ушарта ажахынуудай комсомолой комитедүүд, ВЛКСМ-эй райком сагай эриллтэ хангама бэшээр эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын, иннитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулаа.

Залуу хонишод Улаан-Удын аймагай ажахынуудта үсөөн. Тиимэһээ энэ ушар ВЛКСМ-эй райкомэй онсо анхарал доро байха ёһотой.

Нэн түрүүн социалис мүрысөө һайжаруулха тухай бодожо үзөөбди. Колхоз, совхозуудта бии байһан комсомол-залуушуулай бүхы коллективүүдые шэнээр бүридхэн абажа, социалис үялганууда баталан абахадань туһалаабди. Тиихэдээ бүхы арга боломжонуудаа нариннаар шудалжа, экономическа бата үндэһэ һуурилгаар үялганууда баталан абадаг болохынь тулада залуу мэргэжэлтэд ехэ хүдэлмэри эрхилээ.

Харин «Дружба», «8-е Марта» колхозуудай, «Сэлэнгэ» совхозой комсомолой организацинууд социалис мүрысөө эмхидхэхэ асуудалда харюусалгагүйгөөр хандаа. Тиигэжэ залуу малшадай ажалай дүнгүүдшье һанаһанда хүрэмэ һайн бэшэ байна. Абаһан социалис үялганууда залуу һаалишад болон хонишодой хэр эзэгээр бэелүүлжэ байһаниие хинаха, шалгаха хэрэг огто мартагдашанхай. Тиимэл хадань «Дружба» колхозой залуу һаалишадай нэгэнниньшье 1976 онойнгоо социалис үялга дүүргээгүй байна.

Мүнөө үедэ эдэ дутагдалнууд усадхагдажа эхилээ. Тиимэһээ нёдондоной алдуунууд дабтагдахагүй бээ гэжэ найдахаар.

Үбэлжэлгын эхилхын урда тээ манай райком район соогоо комсомолой субботник соносхоо һэн. Тиихэдэ аймаг соо бии байһан комсомолой эхин 76 организацинуудта энэ хэрэгтэ тон харюусалгатайгаар хандажа, горитой хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ.

Хонишод болон малшадай гэр байра заһабарилагдаа, сэбэрлэгдээ, улаан булангууд шэмэглэгдээ.

«Малай үбэлжэлгэдэ — комсомолой анхарал» гэһэн үраа доро комитедүүднай ажал ябуулгаяа эрхилнэ. Тарбагатайн, Ивалгын, Ехэ-Куналейн, Гэльбэрын болон бусадшье дунда һургуулинуудай комсомолой организацинууд һу һаалиин фермэнүүдые, хонишодой бригаданууде шефтээ абаад, тэндэ хүдэлжэ байһан малшадта саг үргэлжэ ехэ туһа хүргэжэ байдаг юм.

Ажахы бүхэндэ олонхидоо залуушуулһаа бүридэһэн агитбригаданууд бии болгогдожо, малшадта ходо айлшалдаг заншалтай. ВЛКСМ-эй райкомой томилһон лекторнүүд, агитаторнууд, ажахынуудта бии байһан политинформаторнууд, библиотекэкарьнүүд агитбригадэтэй сугтаа ябажа, малшадтай хөөрэлдэнэ, лекцинүүдые уншана.

Мүнөө үедэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэриэгшэдтэ хандажа, КПСС-эй ЦК-гай эльгээһэн Бэшэгтэй, партиин ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай гаргаһан бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай тогтоолтой малшадые танилсуулха, гүн удхыень тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри ябуулагдана.

Эндэ залуу библиотекарь Нина Тихонова тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй. Хүйтэнэй хүдөөгэй библиотекэдэ хүдэлдэг энэ басаган малшадта саг соогоо, заабол ошожо, номуудынь шэнэлхэйэ гадна, тэдэнэрэй ажал хэрэгээр ходо һонирхожо, сахилгаан болон дайшалхы хуудаһануудые, хаһын һониннуудые ходо гаргадаг, дэлхэй дээрэ, орон, республика, аймаг, ажахы соогоо боложо байһан һонин тухай ходо хөөрэжэ үгэдэг.

Малай үбэлжэлгэ шиидхэхы хаһадаа оробо. Түл абалга эхилбэ ха юм. Тиимэһээ ВЛКСМ-эй райком, комитедүүд хүдэлмэриеэ улам эдэбхижүүлхэ болоно.

Г. ХАРНОХОЕВ,
ВЛКСМ-эй Улаан-Удын райкомой нэгэдахи секретарь.

ОЛОНДО ХҮНДЭТЭЙ

Хэды ехэ ажалтайшье һаа, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, табиһан зорилгоёо заатагүй дүүргэдэг хүнүүд олон ааб даа. Тиимэ урагшаа һанаатанние хүн зоншье хүндэлдэг ха юм. Эгээл тиимэ шүүлэй нэгэн Г. П. Сокырев болоно гэжэ танилсаһанайнгаа һүүлээр ойлгоо һэм. Геннадий Петрович Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша бухгалтераар хүдэлнэ. Һаяхан тус ажахы ошоод ябахадаа, колхозой бухгалтери ороһон байнаб. Хэдэн бухгалтернуудай дунда хамаг юумэ шэнжэлһэн хурса харасатай үшөө сарюун хүн һуугаа һэн. Хөөрэлдэнээр байтараа мэдэхэдэмни, ажахын партийна организацинн секретариин орлогшо байжа байба. Малай үбэлжэлгэ тухай хөөрэлдэһөөр байтарнай колхозой партийна бюорогой секретарь Б. О. Дулмажэпов ерэжэ, тэрэниие хүлеэжэ байһан хадаа Геннадий Петровичтой хахасаха баатай бологдобо.

— Хэд политинформаторнуудтнай даалгабаряа һайнаар дүүргэдэг бэ, — гэһэн асуудалдамни Болот Очирович нигэжэ харюусаа һэн:

— Нэн түрүүн Г. П. Сокырев.

Иимэ үгэнүүдые дууламсаараа, «һүү, тэрэтнай танай орлогшо аад, үшөө политинформатор» гэжэ түргэн хэлэжэрхиһэнэймни удаа:

— Бу гайхагты, Геннадий Петрович эдэ бүгэдын хажуугаар үшөө ажахын арадай хиналтын гол бүлэгэй хүдэлмэри хүтэлбэрилдэг юм, — гээд урдаһаамни «тиимэ даа» гэһэн нюдөөр хараад байгаа һэн.

Геннадий Петрович эндэхи хүн юм. Аяар 1950 онһоо хойшо колхозойнгоо ахалагша бухгалтераар ажаллана. Түрүүндэ тоологшо (счетовод) бэлэй. Үнгэрэгшэ жэлэй һүүлшын һарада 60 наһатай болоно, «Ажалай ветеран» гэһэн медаляар шагнагдаһан. Хонидой түлэг хурьгалха үедэ һүниндөө ээлжээгээр манадаг гээшэбди. Эндэмнай ветеринарна аптечкэ, шухала эм дом бин. Хэрбээ малай тиимэ хүндөөр үбдөөгүй һаань, өөһдөө аргалха шадалтайбди. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ ехэ тухашаранги байгаабди: хото хорёогоо дулаалха, ури дэбдихэрыень бэлдэхэ, теэд мүнөөшье хаамаг түхеэрхэ, үбһэ тэжээл зөөхэһөө эхилээд, хэхэ юумэн юун барагдаха бэлэй,— гээд Цырендоржо ажал тээшээ яараһан хэбэртэй болобо.

Хүн бүхэнэй ажабайдалда олон янзын харгы зам ушардаг, хүн бүхэн өөрынгөөл шэлэһэн, дуратай арюун замдар ябажа, Эхэ орондоо шадаал һаа ехэ аша туһа хэхээр оролдодог гээшэ.

Цырендоржо Шиндаков гүлмэр залуу наһаннһаа үнэн зүб замаа шэлэн олоо. Бата найдамтай, эршэтэй дорюун алхасаар урагшаа дабшаха бүреэ арад зонойнгоо аша туһада нилээд ехэ юумэ хэһэн, хэжэшье байна бшуу. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ Шиндаковой бүлэ зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга, хонин бүриһөө 3,5 килограмм ноохо хайшалһан юм. Зарим жэлдэ бүришье һайн амжалтануудые туйлаһан, зууһаа 110, 117 хурьга абаһан байха. Хурьгадынь эхэһээ һалгааха үедөө 20—22 килограмм шэгнүүртэй байдаг. Эхэ, хубүүн, бэри гурбанай ажал, ажабайдал, абари зан, харюусалга, һэшхэл нэгэ ха юм. Тиимэл хадаа ажалынь жэл бүри урагшатай, магтаалтай гээшэ.

Нигэжэ өөрынгөө нугаршагүй зориг, үнэн сэхэ ажалаар түрүү дүй дуршэл хэрэглэһэнэйнгээ ашаар Цырендоржо ажалдаа жэл бүри һайн амжалтануудые туйлана, хонишод-зуутанай тоодо ороно, һайшаал магтаалда хүртэнэ. Совхозойнгоо, мүн аймагай Хүндэлэлэй самбарнуудта бэшэгдэһэн, совхозой дирекциин, парткомой зүгһөө Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр оло дахин шагнагдаа. 1972 ондо Шиндаков «Ажалай шэн габьяагай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан юм.

Тиигэбэшье нёдондо жэлэй гээ тоосоо дүүһан хэзэ, ... доо хүдэлмэри хэдэг болоо... хүсэлэнтэй. Нүхэр Сокырев колхозой партийна организацин секретариин орлогшо болоһоор үнинэй.

Колхозой политинформатор бүхэн партбюорогой ... сэбэй ёһоор нарадаа хоёр удаа хөөрэлдөөнүүдые ... гэргэжэ байдаг. Мүн нүхэр Сокырев сүлөө сагаар багашье һаа, өөртэнь даалгаһан хөөрэлдөө заатагүй ... гэргэдэг байна. Тиигэжэ Геннадий Петрович партиин ЦК-гай Бэшэг, 1977 оной бухгалтер... союзна социалис мүрысөөн тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолтой тушаа колхознигуудта олон дахин тайлбарилжа, хөөрэжэ үгэһэн байна. Нүхэр Сокыревой хөөрэлдөөн тодо, ойлгосотой.

Геннадий Петрович колхозой лекторнүүдэй бүлэгэй гэшүүн байһан тула түсэбөөр хараалагдаһан темэдэлгэрэнгыгээр тайлбарилхын тула эртэнһээ бэлдэдэг, темэдэнь хөбаатай материалнуудые газетэ, журналнуудаа уншадаг, суглуулдаг байха юм.

— Танда үгтэһэн партийна, ниитын ондоошье заабринууд яһала олон. Тэдэнэ хэзээдэнь хэжэ үрэндэг гэшэбта? — гэжэ Г. П. Сокыревһоо асуубаб.

— Үрдихэл хэрэгтэй ха юм даа. Энэ нэн түрүүн харюусалга, журам тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Залуу наһанһаа журамтай, даалгаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандажа һураһан хүн ямаршье заабари дүүргэхэ аргашадалтай байха. Харюусалга журам хоёрые зүбөөр ойлгоод, эриллтыень хэлбэришэгүйгөөр дүүргэ

БИРИИН ЕХЭ ДЭМ НАУКА

Академик Г. МАРЧУК,
Науканнуудай академийн вице-президент, Сибирийн Науканнуудай академийн отделениин түрүүлэгшэ

Науканнуудай Сибириин отделениин тухай ЦК-гай мэнэ hаргдоhон тогтоол хүдэлмэридэ үнэ өгтөө, научна үндэй шанар боорые саашадань hэ харгы замууд.

Обществын ажа- эрдэм наукын олулгүлхэ шухала СССР-эй XXV съезд hэн. Алгебра, ло- дифференциальна уд болон анализ, далда хэрэглэгдэ- лон тодорхойлол- матика, ашагта нуудай болон бусад удые хүргжөөлгэ Сибириин эрдэм- ан амжалтануу- өөлэн гэршэлнэ.

Сибириин шэнжэлгэ- нөөөр хэрэглэгдэ- гарна частица- үгдэхэ рнсо өөр- лгодоо. Оптиче- ана генераторнуу- ын талаар хэгдэ- мэри лазерна спек- ын үндэнэ hуури та олгоо. Органи- ба органическа талаар Сибириин уд ехэ амжалта байна. Отделениин шэнжэлгэнүүд лтамалнуудай хэб- багсаамжалан тодорхойлхо, бэдэрэн олохо теоретическэ үндэнэ hуури табяа.

Молекулярна биологиин, генетикын, биохимиин талаар амжагдаhан туйлалтанууд хэдэн бодото зорилгэнуудые шиидхэхэ арга олгоо. Таримал ургамалнуудай шэнэ сортнууд бии болгогдоhон, ургамалнуудые, амитадые, хүниие, үбшэнhөө hэргылхэ арга онолнуудые зохёоhон байха юм. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй биологическа асари ехэ нөөсэнүүдые шэнжэлгэ горитой ехэ hуури эзэлнэ.

Экономико- математическа нэгэдхэгдэмэл шэнжэлгэнүүд, экономико хүргжөөлгын тоолон гарталганууд гансал Сибирьтэ бэшэ, харин бүхы орон дотор шухала удха шанартай.

Имагтал зарим предприятинуудта бэшэ, харин бүхэли hалбаринуудта хүдэлмэриин шадаал hаа дары түргөөр хэрэглэгдэхыень эрдэмтэд хүсэдэг гээшэ. Нефтиин, газай, металлнуудай шэнэ хэбтэшэтэй газарнуудые олохо арга олгоhон Сибириин геологуудай, геофизигүүдэй hургаал заабаринууд, дурэдхалнууд энэхиие элирхэйлэн гэршэлнэ.

СССР-эй Науканнуудай академиин Сибириин отделени эрдэм наукые жолоодон хүтэлхэ арга онолнуудые нарижуулан hайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ байдаг. Тодо асуудалнуудые шиидхэхын тула олон коллективэй гаргаhан хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлдэг залан хүтэлбэрилгын 15 түсэбэй үндэhөөр отделениндэ хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай.

Ороной научна хүсэ шадалые, коммунис байгуулалтые хүргөөхэ хэрэгтэ Сибириин эрдэмтэдэй үзүүлhэн үүргые парти үндэрөөр сэгнэнэ. Науканнуудай академиин Сибириин отделениин ажал ябуулгада ушаржа байhан дутуу дунданнуудта, шиидхэгдээгүй асуудалнуудта анхаралаа хандуулангүй байжа болохогүй. КПСС-эй Центральна Комитет абаhан тогтоол соогоо эдэ бүгэдэндэ тон зүбөөр анхаралан байна гээд тэмдэглэлтэй. Тэрэнэй захяа заабаринуудые дүүргэн, бодото байдалда хэрэглэгдэмээр шэнжэлгэнүүдэй ашаг үрэ болон шанар дээшэлүүлхые оролдохобди. Үндэр мэргэжэлтэй научна кадрнуудые бэлдэлгэдэ, шэнжэлгын хүдэлмэри залан хүтэлбэрилгые hайжаруулгада, үйлэдбэритэй эрдэм наукын холбоо барисаае үргэдхэн бэхижүүлгэдэ, шэнжэлгэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгые түргэдхэлтэдэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди.

Ороной экономико хүргжөөлгэдэ — территориально-үйлэдбэриин комплекснуудые барилгада, Сибириин баялигуудые ашаглалгада эрдэм наука эдэбхитэйгээр хабаадажа шадаха гээд бидэ тоолонобди. Удха шанар тухайнь партиин онсо тэмдэглэhэн, үзэл сурталай-политическэ, хүмүүжүүлгын асуудалнуудта hуларшагүй анхарал хандуулха гээшэ отделениин хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

(ТАСС).

МОНГОЛ УРАН ЗОХЁОЛШОД—ХЭЖЭНГЫН АЙМАГТА

Байгша оной февралиин 6-hаа февралиин 13 болотор Монголой Арадай Республикын түлэг уран зохёолшод — Д. Наваансүрэн, Ч. Лхамсүрэн, Л. Чойжилсүрэн, Д. Цэнд, Д. Батбаяр, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной консультант А. В. Ломакина, уран зохёол шэнжэлэгшэ В. И. Комянов гэгшэд Буряад орондомнай айлшалба.

«Совет болон монгол уран зохёолдо мүнөө үеын хүнэй образ хэр харуулагданаб?» гэжэ темэдэ hонирхолтой хөөрэлдөөн боложо монгол, буряад уран зохёолшод hанамжа, бодолнуудаа андалдаа.

Мүн тэрэнэй хойто үдэрнүүдтэ монгол уран зохёолшод, Москвahаа ерэhэн түлөөлэгшэд Улаан-Удын махханай комбинадай, локомотив-вагон заhабарилгын заводой хүдэлмэришэдтэй уулзаа, өөhэдынгөө зохёолнуудые уншаа, республикын нислэл хотын дурасхаалта газарнуудтай танилсаа.

Hүүлдэнь монгол уран зохёолшод Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ орожо, республикын хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаhан байна.

Хүршэ орон — МНР-hээ ерэhэн айлшад ябахынгаа урда тэр Хэжэнгын аймагта айлшалжа ошоо. Тэрэнэй тухай манай корреспондентын бэшэhэн замай тэмдэглэлые уншагшадай анхаралда табинабди.

I

МОНГОЛ уран зохёолшод Хэжэнгэ нютагта айлшалха болоhондоо ехэтэ баярлаба.

МНР-эй Гурэнэй шангай лауреат **Ч. Лхамсүрэн** нигэжэ хэлэнэ:

— Буряадай уран зохёолой үндэнэ hуури табигша Хоца Намсараевич Намсараевтай би оло дахин уулзаhанби. Тингээдшье би өөрэе Буряад ороноор хэдэн дахин ябаhан байхаб. Тинбэшье Хоца Намсараевай түрэhэн нютаг — Хэжэнгээр ябажа үзөөгүй хүм. Жэнхэни буряад нютагта ошохо болоhондоо баяртай байнаб.

...Хори, Хэжэнгэ, Ярууна нютагууд тээшэ зурыhан дардам харгыгаар автомашинамнай дунгинаса гүйнэ.

Наратай, сэлмэг үдэр. Холын айлшадай буужа ерэхые мэдэhэн мэтэ Хэжэнгэ нютагта игаабари, дулаахан байба.

КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь **Р. Г. Баяртуев** монгол айлшадые хүндэтэйгөөр угтан абаха зуураа, аймагайнгаа ажахынуудай, промышленна предприятинуудай, соёл культурын хүргжэлтэ тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэ. Удаань зохёолшо Ч. Лхамсүрэн үгэ абажа, Монголой Арадай Республикын нэгэ hургуулитай холбоо барисаа байгуулхыень урибэ. Удаань hурагшад айлшадтаа улаан галстугуудые зүүлгэжэ, Х. Намсараевай гомо дүрэ, дурасхаалта бэлэгүүдые барюулба.

Hургуулиин директор **Ц-Ж. С. Митышов** айлшадтаа халуун баярые хүргэжэ, хожом айлшалжа ерэхыень урина.

...Буряадай уран зохёолой үндэнэ hуури табигша Хоца Намсараевай нютагта ерэhэндээ айлшад баяртайнууд.

Хоца Намсараевичай багa, эдир наhанайнь эндэ үнэрэhэн, Нарин-Шэбэрэй hургуулида багшаар хүдэлhэн тухайнь Монгол айлшад hонирхон шагнана. Хоца Намсараевич түрүүшынгээ зохёолнуудые эндэ бэшэжэ эхилээ.

Газаа гараад ябахадаа, уран зохёолшо Ч. Лхамсүрэн нигэжэ асууна:

— Hэбхеэн уула хаанаб?

Эдэрмэг тосхоной шанка урда ербын тобойhоо hэбхеэн уулые хүнүүд харуулжа үгэнэ. Хоца Намсараевай бэшэhэн «Хэжэнгэдээ дуратайб» гэhэн шүлэгые нүхэр Лхамсүрэн аалихан түбэрнэ:

Мүндэгэр сагаан
Мүнгэн бүрхөөр
тодхоhон шэнги
Мүнхэ тобогор
Hэбхеэн ууламни,
Мүшэтэн, гэрэлгэн
hанагданалши
Хургы торгон хормой
дээрэhээш
Хорин соргоор hайлан
гарадаг
Hархаг шэнги hаруул
тунгалаг
Hайхан булагууд дэбэрэн
байдаг юмэл!

...Эдэрмэг тосхоной соёлой байшан соо хүн зон олоороо сугларба.

МНР-эй зохёолшодтой уулзалгада зорюулагдаhан, хани барисаанай баярай суглаае КПСС-эй Хэжэнгын райкомой секретарь **Ю. Д. Васильев** нээжэ, аймагай ажахынуud, тэрэ тоодо «Первомайский» совхоз тухай хөөрэбэ.

Дээдэ Хэжэнгэ нютагhаа бэлигтэй хүбүүд, басагад ургаh гараа. Уран зохёолшод, поэдүүд Х. Намсараев, Б. Базаров, Ц. Номтоев, мэдэжэ композитор Ж. Батуев, олондоо суурхаhан артистнууд Ч-Н. Геников, Ц. Дамдинов, С. Рабсалов, С. Гончикова болон бусад эндэhээ гараа.

Баярай энэ үдэшэ дээрэ Дээдэ Хэжэнгын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Ц. Б. Золтоев**, эндэхи дунда hургуулиин буряад хэлэнэй багша **Р. Г. Дашиева**, мүн ород хэлэнэй багша **Г. Д. Гостева**, Х. Намсараевай үеэлэ, совхозой мэргэжэлтэ Д-Н. Гунзынов, Хоерхэ тосхоной киномеханик, шүлэгшэн Д. Доржигутабай гэгшэд хани нүхэсэл, хани барисаан тухай үгэнүүдые хэлээ.

Hүүлээрнь монгол болон буряад уран зохёолшод үгэ хэлэжэ, зохёолнуудаа уншаба. Тэдэнэртэ дурасхаалта балэгүүд барюулагдаба.

Баярай энэ үдэшын түгэсхэлдэ Хэжэнгын аймагай «Ургы» өөжэ арадай хоорой артистнууд уран бэлигэ харуулжа, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа.

...Нигэжэ хүршэ Монгол оронhоо ерэhэн уран зохёолшод Хоца Намсараевай тоошто нютагаар айлшалба.

МНР болон СССР-эй хоорондохи хани барисаан, холбоо харилсаанай жэлhээ жэлдэ улам бэхижэжэ, Сэлэнгэ мүрэн — нэгэ бүhэтэй хоёр ороной ажалшадай нэгэн hаналгэй, социализм, коммунизм байгуулха нангин зорилгонуудтай байhые эдэ уулзалгануud эли тодоор харуулба.

Баяртай, уулзатараа баяр сагаан Хэжэнгэ!

• • •

БУРЯАД ОРОНДО зургаан үдэрэй туршада айлшалаад, монгол уран зохёолшод февралиин 13-най үдэр нютагаа буса.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. КПСС-эй Хэжэнгын райком соо болоhон хуралцаа. 2. Дээдэ Хэжэнгын hургуулиинхид монгол айлшадтаа Х. Намсараевай дүрэ бэлэглэбэ. 3. Монгол айлшад эдир пионернүүдэй дунда.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

II

ХЭЖЭНГЭ голые үгсөөд, автомашинамнай гүйнэ.

Эдэрмэг тосхон. Анхандаа эндэ «Зургаанай зам» гэhэн колхоз байдаг юм hэн. Мүнөө «Первомайский» совхоз түбхинэнхэй.

Дээдэ Хэжэнгын дунда hургуулиин hурагшад, пионернүүд прагуу буряад дуугаар хүндэтэ монгол айлшадаа угтаба, сагаан эдээ барюулба.

Hүүлэрнь энэ hургуулиин буряад хэлэ, литературын кабинет соо айлшад ороно. Буряад хэлэ, литература заалга, түрэл хэлэнэй кружок тухай багшанар айлшадтаа хөөрэжэ үгэнэ.

«Зургаанай зам» гэhэн нэрэ эндэ дахин дахин hанагдаад орхино. Энэ нэрэ хаанаhаа гарааб? 1930 оной намар нютагай баяшуул, нодаргатан үймөө, буhалгаа татажа, эндэхи коммунын зургаан гэшүүдые зэрлиг муухайгаар алаhан юм. Тэдэ зургаан коммунарай дурасхаалда «Зургаанай зам» гэhэн колхоз байгуулагдаhан. Зургаан коммунарай нэгэниинь — энэ hургуулиин багша Рабдан Цыремпилов байгаа.

Мүнөө энэ hургуулиин пионернүүдэй дружинада Рабдан Цыремпиловэй нэрэ үгдэнхэй. Энэ дружинын пионернүүд монгол уран зохёолшодые ашаршалба гээнэ.

Монгол бэшэшэдэй делегациие толгойлогшо Д. Наваансүрэн харюугай үгэ хэлэжэ, МНР-эй эдиршүүлэй зүгhөө халуун амар мэндые хүргэбэ. Удаань зохёолшо Ч. Лхамсүрэн үгэ абажа, Монголой Арадай Республикын нэгэ hургуулитай холбоо барисаа байгуулхыень уриба. Удаань hурагшад айлшадтаа улаан галстугуудые зүүлгэжэ, Х. Намсараевай гомо дүрэ, дурасхаалта бэлэгүүдые барюулба.

Hургуулиин директор **Ц-Ж. С. Митышов** айлшадтаа халуун баярые хүргэжэ, хожом айлшалжа ерэхыень урина.

...Буряадай уран зохёолой үндэнэ hуури табигша Хоца Намсараевай нютагта ерэhэндээ айлшад баяртайнууд.

Хоца Намсараевичай багa, эдир наhанайнь эндэ үнэрэhэн, Нарин-Шэбэрэй hургуулида багшаар хүдэлhэн тухайнь Монгол айлшад hонирхон шагнана. Хоца Намсараевич түрүүшынгээ зохёолнуудые эндэ бэшэжэ эхилээ.

Газаа гараад ябахадаа, уран зохёолшо Ч. Лхамсүрэн нигэжэ асууна:

— Hэбхеэн уула хаанаб?

Эдэрмэг тосхоной шанка урда ербын тобойhоо hэбхеэн уулые хүнүүд харуулжа үгэнэ. Хоца Намсараевай бэшэhэн «Хэжэнгэдээ дуратайб» гэhэн шүлэгые нүхэр Лхамсүрэн аалихан түбэрнэ:

Мүндэгэр сагаан
Мүнгэн бүрхөөр
тодхоhон шэнги
Мүнхэ тобогор
Hэбхеэн ууламни,
Мүшэтэн, гэрэлгэн
hанагданалши
Хургы торгон хормой
дээрэhээш
Хорин соргоор hайлан
гарадаг
Hархаг шэнги hаруул
тунгалаг
Hайхан булагууд дэбэрэн
байдаг юмэл!

...Эдэрмэг тосхоной соёлой байшан соо хүн зон олоороо сугларба.

МНР-эй зохёолшодтой уулзалгада зорюулагдаhан, хани барисаанай баярай суглаае КПСС-эй Хэжэнгын райкомой секретарь **Ю. Д. Васильев** нээжэ, аймагай ажахынуud, тэрэ тоодо «Первомайский» совхоз тухай хөөрэбэ.

Дээдэ Хэжэнгэ нютагhаа бэлигтэй хүбүүд, басагад ургаh гараа. Уран зохёолшод, поэдүүд Х. Намсараев, Б. Базаров, Ц. Номтоев, мэдэжэ композитор Ж. Батуев, олондоо суурхаhан артистнууд Ч-Н. Геников, Ц. Дамдинов, С. Рабсалов, С. Гончикова болон бусад эндэhээ гараа.

Баярай энэ үдэшэ дээрэ Дээдэ Хэжэнгын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Ц. Б. Золтоев**, эндэхи дунда hургуулиин буряад хэлэнэй багша **Р. Г. Дашиева**, мүн ород хэлэнэй багша **Г. Д. Гостева**, Х. Намсараевай үеэлэ, совхозой мэргэжэлтэ Д-Н. Гунзынов, Хоерхэ тосхоной киномеханик, шүлэгшэн Д. Доржигутабай гэгшэд хани нүхэсэл, хани барисаан тухай үгэнүүдые хэлээ.

Hүүлээрнь монгол болон буряад уран зохёолшод үгэ хэлэжэ, зохёолнуудаа уншаба. Тэдэнэртэ дурасхаалта балэгүүд барюулагдаба.

Баярай энэ үдэшын түгэсхэлдэ Хэжэнгын аймагай «Ургы» өөжэ арадай хоорой артистнууд уран бэлигэ харуулжа, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа.

...Нигэжэ хүршэ Монгол оронhоо ерэhэн уран зохёолшод Хоца Намсараевай тоошто нютагаар айлшалба.

МНР болон СССР-эй хоорондохи хани барисаан, холбоо харилсаанай жэлhээ жэлдэ улам бэхижэжэ, Сэлэнгэ мүрэн — нэгэ бүhэтэй хоёр ороной ажалшадай нэгэн hаналгэй, социализм, коммунизм байгуулха нангин зорилгонуудтай байhые эдэ уулзалгануud эли тодоор харуулба.

Баяртай, уулзатараа баяр сагаан Хэжэнгэ!

• • •

БУРЯАД ОРОНДО зургаан үдэрэй туршада айлшалаад, монгол уран зохёолшод февралиин 13-най үдэр нютагаа буса.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. КПСС-эй Хэжэнгын райком соо болоhон хуралцаа. 2. Дээдэ Хэжэнгын hургуулиинхид монгол айлшадтаа Х. Намсараевай дүрэ бэлэглэбэ. 3. Монгол айлшад эдир пионернүүдэй дунда.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

...УЕХЭ ОКТЯБРЬДА ЗОРЮУЛАГДАНА

...Агууехэ Октябрьскэй ойе нэрэтэй ...ргэр угтахын түлөө ...мурысөөндэ Чехо- ...ажалшад эдэб- ...хабаадана. Ок- ...революциин нэрэм- ...шинекэ комбина- ...металлургнууд Октяб- ...ин баярта зорюулаг- ...00 габшагай халаан ...гэhэн уялгаяа ...байна. ЧССР-тэ ...энэ комбинадта ...ажалай пред- ...гэhэн хүндэтэ нэрэ ...ихан олгогдоо. Шэ- ...эй хоёр неделиин ...соо металлургнууд ...ааан рекорд тог- ...тусэбhөө гадуур хэ- ...угаад тонно металл ...доо үгэбэ.

...горняк, Социалис ...Герой Л. Сакмарай ...Октябриин 60 жэ- ...хүндэлэлдэ нэмэл- ...нуудые абаба. Ойн ...жэлдэ горнягууд ...ха—110 мянган тон- ...у hуурhэ малтан ...юм.

...ехэ Октябриин 60 ...ойн хүндэлэлдэ ЧССР-эй хэдэн арбаад промышленна предприяти дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаhан тухайдаа соносхобо.

БРАТИСЛАВА. КПСС-эй XXV съездын, КПЧ-гэй XV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тухай, совет-чехословак экономическа харилсаан тухай хөөрэhэн шэнэ документнүүдээр «Октябриин заяаhан зам» гэжэ саг үргэлжын выставкэ нэмээгдэбэ. Выставкын хүдэлмэриин түсэбөөр Агууехэ Октябриин социалис революциин 60 жэлэй ой тухай хэдэн лекциинүүд, хөөрэлдөөнүүд эхидхэгдэхэ байна. Чехословак-совет хани барисаанай Братиславадахи байшангай хүдэлмэрилэгшэд эдэ бүхы хэрэг эмхидхэдэг юм.

СОФИ. Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан хэмжээ ябуулгануудта бэлдэхэ, тэдэнние үнэргэхэ гээшэ СССР-эй Культурын министерствын ба НРБ-гэй искусство болон культурын талаар комитедэй хоорондо 1977 ондо хадарилсаа холбоо тогтоохо тухай hаяхан эндэ гар табигдаhан протокол соо онсо hуури эзэлнэ. Энэ гайхамшагта hайндэртэ зорюулагдаhан фестивальнууд, выставкэнүүд Болгариин олон хото городуудта үнэргэгдэхэ, эмхидхэгдэхэ байна.

Протоколой үндэhөөр зохёохы коллективүүдэй хоорондо үргэн ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ, хоёр ороной музейнүүдэй, дэдэ hургуулинуудай хоорондо харилсаа холбоон тогтоогдохо байна.

НИКОЗИ. Агууехэ Октябриин социалис революциин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан совет марканууудай выставкэ Никозида нэгдэбэ. Совет гүрэнэй түүхэ ба коммунис байгуулалтада тэрэнэй туйлаhан амжалтанууд тухай, совет хүнүүдэй ажабайдал болон ажал хүдэлмэри тухай хөөрэhэн зуйлнууд эндэ олон. Совет гүрэнэй үндэhэ hуури табитша В. И. Лениндэ зорюулагдаhан бүлэгүүд выставкэдэ ехэ hуури эзэлнэ.

(ТАСС).

...АНГА ЭРИЛТЭ ТАБИХААР БОЛОО

...убликымнай колхоз, ...уд жэл бүри шэнэ ...хүсэтэ машина, ...ар зэбсэгжэжэ байна ...Арбадахи табан жэл- ...удөө ажахыда бүри ...энэ техникэ абтажа. ...ринь бүхыдөө шахуу ...оруулагдахаар хараа- ...ой жэлнүүдэй дүн- ...согсолон харахада, ...ажахынууд хүдөө ...техникэ, трактор, ...нуудые ашаглаха ба ...та талаар горитой ...ри ябуулдаг болоhон ...гэжэ тэмдэглэлтэй. ...ондэ эзэн ёноор хан- ...колхоз, совхозуудта ...р. машинануудынь ...даан болзорто hаадгүй ...эгдэжэ, заhэбарилга, ...есле харууна хэхэдэнь ...гэжэ үнэтэй «запасной ...гаргашалагдадаггүй ...аа гадна, бүтээсэнь ...ы дээгүүр байна.

...ишье республикымнай ...ажахынуудта машина, ...ээ зэзэн бусаар, hала- ...хэрэглэжэ, hайнаар хэ- ...ангүй хаяжархиха ба ...ха, үзел, детальнуудыг ...ушар али олон ...энэ.

...ондо Прибайкалиин ...ой «Прибайкалец» кол- ...бригадир Петров, Бар- гажанай аймагай Хилганын колхозой гаражые даагша Гармаев гэгшэд техникэ дура зоргоороо задалжа, хэрэглэмжэhээ гаргаhанай түлөө хэhээгдэhэн юм.

Тиихэдэ үнэрэгшэ жэл Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоздо ашаглагдахэ болзороо хүсөөгүй 5 трактор, тэрэ тоодо «К-700» түхэлэй нэгэ трактор, «ГАЗ-51» маркын нэгэ автомашина задалагдажа, хэрэглэмжэhээ гаргадаа. Мүнөө Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 5, Сэлэнгын совхоздо 10 комбайн баhал хэнэйшье зүбшөөлгүйгөөр задалагдаhан байна.

Энэ гэмтэ ушар ябадалнууд юунhээб гэбэл, нэн түрүүлэн ажахынуудай хүтэлбэрилгэшэд, госсельтехнадзорой аймагуудай инспекци хүдөө ажахын машина техникын али зэргээр ашаглагдажа байhые, мүн ямараар хадагалhыень хинан шалгаагүй, энээндэ онсо анхарал хандуулаагүйhөө эхитэй юм. Тэрэшэлэн машина, техникэдэ хайша хэрэгээр хандадаг гү, али дура зоргоороо задалжа, хэрэглэмжэhээ гаргадаг зэмэтэй хүнүүд хэhээгдэхэhээ байха шанга hануулгашье абанагүй.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1961 оной декабриин 29 Указэй ёноор, трактор, автомобиль, комбайн болон бусад хүдөө ажахын машинануудые хайша хэрэгээр ашаглажа, муугаар хадагалhан, мүн ашаглаха болзоройнь дүүрээтүйдэ дура зоргоороо задалжа хэрэглэмжэhээ гаргаhан хүнүүд нэгэ жэлээр эрхэеэ хаhагдаха гү, али нимэ болзорто залан заhаруулгын хүдэлмэридэ хабаадуулагдаха зэргэтэй. Тиихэдэ хэдэн удаа нимэ хохидол ушаруулhан гү, али бүри ехэ гэм хэhэн хүнүүд гурбан жэл хүрэтэр эрхэеэ хаhагдаха байна.

Госсельтехнадзорой гүрэнэй инспекторнүүд техникэ ашаглаха, мүн хадагалха заабаринуудые бүдүүлигээр хазагайруулhан колхоз, совхозуудай ба бусад хүдөө ажахын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ 50 түхэригэй яла түлүүлхэ эрхэтэй юм. Тиимэhээ хүдөө ажахын машина, техникэ hайнаар, эзэн ёноор ашаглажа, ГОСТ-ын эрилтэдэ хүрэмөөр хадагалха гээшэ хүн бүхэнэй нангин уялга мүн.

В. САХАРОВСКИЙ,
республикын прокуратурын юрэнхы хиналтын таhагай начальник, юстициин ахалагша советник.

МОСКВА. Агуу Октябриин 60 жэлэй ойн болохоёо байгаа энэ үедэ илангаяа олон зон Революциин Түб музейдэ ерэнэ. Миллион гаран экспонат эндэ наринаар хадагалагдажа байдаг. Тэдэнэй олонхиень Коммунис партиин элитэ ажал ябуулагшад, граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад бэлэглэhэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй Революциин музейн' байшан.

ТАСС-ай фотохроникэ.

АНГИИН ТЭМСЭЛ ТУХАЙ *КИНО*

Милан город. Италиин хүдэлмэришэн ангиин тэмсэл. Үйлсэ, талмайнуудаар дүүрэн зон фашис аашанууудые буруушааhан демонстрацида гаранхай. Хүдэлмэрипэдэй hуртэй жагсаал фильм соо үнэшэмөөр буулгагданхай. Түрүү үзэлтэй режиссер М. Беллоккио «Об убийстве—на первую полосу» гэжэ үнэгэтэ фильм табиhан байна.

Энэ фильм соо юун тухай хэлэгдэнэб гэhэн асуудалда «Ангиин тэмсэл тухай» гэhэн нэгэл харюу үгтэхэ Парламентын hунгалтада Италиин Коммунис парти, социал-демократууд, фашис шэглэлэтэй партинууд хабаадана. Коммунистнуудай хүсэн ехэ, хараа бодолынь олоной дура татанхай. Hунгалтада коммунистнууд заатагүй амжалта туйлаха гэжэ этигэхээр байдал тохёолдоно. Хүдэлмэришэд эрхэ олохын түлөө эрид шангаар тэмсэнэ.

Харин баян ангиин түлөөлэгшэд бүхы аашаараа hаад хахэ гэжэ оролдохо юм.

Энээн тухай фильм соо тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Фашистнартай холбоотой «Джорнале» гэжэ газетын редакци харуулагдана. Фоторепортернууд бэлэн. Юушьеб даа хүлеэнэ хэбэртэй. Уданшьегүй полицида үлдүүлhэн демонстрантнууд тэрэ үйлсөөр гүйлдэшэбэ. Эртээнhээ хэлсээтэй байhан фашис организациин хүбүүд гүйдэл дундаа тэрэ редакциин сонхо руу дүрэдэг граната шэдэнэ. Бэлэн байhан репортернууд фото буулгажархина. Редакци соонь галай носоходо, мүн лэ фото дээрэ буулгаад, ээлжээтэ номертоо томо гэгшэ гаршаг доро: «Коммунистнуудай аашаа!», гэжэ бэшээд, фото-зурагуудые толилно.

«Джорнале» газетын редактор ехэ мэхэтэй политик, hанаhанаа бэелүүлхэ гэбэл, юундэшье торохогүй хэбэртэй—hэшхэлгүй хүн. Италидаа «Актер № 1» гэhэн алдартай Джан Мария Волонте тэрэ редакторай роль гүйсэдхэнэ. Урдаа табиhан зорилгоо хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө ямаршье hаалта дабаха хүсэтэй. ямаршье муухай арга боломжо хэрэглэхэдээ хойшо харахагүй хүнэй образые Джан Волонте эрхимээр харуулжа шадаа.

— Мүнөө үеын политикын хурса асуудалда харюусаhан М. Беллоккиогой энэ фильмдэ наадахаяа би өөрөө дурлаа hэм, — гэжэ мэдээжэ актер «Унита» газетын корреспондентдэ харюусаа бэлэй.

Энэ фильм, табихада, Италиин Коммунис партиин орган «Унита» ба «Паэзсьера» газетын журналистнууд баримтата документнүүдые, фотокинолентнүүдые режиссерто үгэжэ туhалhан байна. Тиимэhээ тус фильм политикын талаар угаа хурса асуудалнуудые шэнжэлжэ, буржуазна демократиин худал хуурмаг аяг аашанууdые дэлхэйн олониитэдэ харуулжа шадаа.

Бог хаядаг городой захада залуухан басаганиие олоно. Амигүй. Хэн алаа хаб гэжэ полициин үшөө мүшхөөгүй байхада, «Джорнале» газетын редактор гэнтэ энэ ушараар hонирхобо. «Хэрбээ энэ басаганиие коммунист үзэлтэй хүн алаа гэжэ шууяа гаргаа хадамнай, олон hунгагшадые коммунистнууд алдаха ёнотой», — гэжэ тэрэ hанана. «hанаhанаа бэелүүлэ!» — гэhэн захиралта гэрэ газетэдэ мүнөө hомолдог капиталист үгэнэ.

Тиигээдшье худал хуурмаг хэрэг ябуулагдажа эхилнэ. Үнэхөөрөөшье, тэрэ басаганай танил хүбүүн троцкизмда хамаатай «рреволюционер» байшоо. Басаганай алуулhан тэрэ үдэр хоюулайень хараhан хүнүүдэй гэршэ үгэнүүдые газетын нэгэдэхи нюурта томо гэгшын үзэгүүдээр «Джорнале» толилно. Коммунистнуудай түлөө бү hунгагты гэhэн бодол хүнүүдэй ухаанда нэбтэрүүлэгдэнэ ха юм. Буржуазна хэблэл ямаршье hэшхэлтүйгөөр газетын агууехэ хүтые хэрэглэжэ hуранхай. «Пресса — дэлхэйн табадахи агууехэ гүрэн», — гэжэ тэдэнэр мэдүүлдэг гээшэ. Үнэхөөрөөшье, үзэл бодолой талаар тулалдааниа хэблэлэй хүсэн угаа ехэ гэhэн удхые энэ фильм гэршэлнэ.

Hунгалтын үедэ, ангиин тэмсэлэй эгэзэн шанга боложо байха үедэ, «Джорнале» газетын журналистнууд зорюута уншагшадай анхаралые хадуруулхын тула алуулhан басаган тухай шуяа гаргаха зуураа, бодото коммунистнуудай хэрэгые бузарлуулха гэжэ оролдоно. Тиихэдээ үйлсын юрын хулигаануудые, наркотигто манаhан залуушуулые хара хэрэгтээ хабаадуулжа шадана.

Нимэ буржуазна демократиин аяша харуулhан Италиин шэнэ кинофильм манай харагшадые hонирхуулха гэжэ hанагдана.

Н. НАМСАРАЕВ.

ЗАМАИ ТЭМДЭГЛЭЛ

ЭНЭДХЭГ, ШРИ-ЛАНКА ОРОНУУДААР

Буряадай бүлэг аяншалагшад Урда Азиин дулаан оронуудаар аяншалhанаа hаяхан бусажа ерээ Тэдэнэй нэгэн — Хурэмхаанай аймагай Бархан нютагта ажаhуудаг Г. Э Дамбаевай замай тэмдэглэлнүүдые уншагшадайнгаа анхаралда табиhабди.

ДЕЛИ-АГРА гэhэн маршрудаар энэдхэг арадтай, гоё hайхан, элдэб үнгөөр бүрхөөгдэhэн баян байгаалитайнь манай танилсалга эхилhэн байна. Ганга мүрэнhөө hалаатажа гараhан Джамна голой баруун эрьедэ энэ ороной ниислэл — Дели хото оршодог юм. Гол түлэб хиндустан яhатанhаа бүридэhэн 5 миллион хүн зонтой энэ город бидэниие

ехэ хүндэтэйгөөр угтаа.

Мүнөөнэй Дели — хуушан Дели (Шахджаханабад) Шэнэ Дели хоёрhоо бүридэнэ. Эндэ үргэн сэхэ үйлсэнүүд, шэл ба бетоноор бариг-даhан олон дабхар гэрнүүд жэлэй ямаршье сагта элдэб модонуудай набша намаагаар, сэсэгүүдээр, бүрхөөгдэнхэй, ногоержо харагдадаг юм. Делиин энэл хубида президентын ордон, парламентын байшан, правительствын толгойлогшо И. Гандиин резиденци ба правительствын бусад эмхи зургаанууд түбхинэнхэй.

Энэдхэгэй газар дээрэ капитализмын хүгжэхэтэй хамта түргэн ургажа эхилhэн Калькутта, Бомбей гэхэ мэтэ хотонуудта орходоо Дели hураггүй урданай, ехэ гүүхэтэй болоно. Мүнөөнэй Дели хадаа багахан долоон городой hуурида мүндэлhэн юм гэжэ бидэниие танилсуулаа. Тиимэhээ энэ хотодо урданай архитектурын, соёл культурын ба искусствын элдэб олон дурасхаалай хүшөө-памятнигууд олон юм.

Энэ хото үшөө 11-дэхи зуун жэлдэ баригдаhан, hүүлээрнь — 1526 онhоо Агуу-ехэ Моголнуудай империин ниислэл болгогдоhон байгаа. Энэ империин үндэhэ тэбигша Бабур (1483—1530) анхандаа Ферганын захирагша байhан, 1525 ондэ Хойто Энэдхэгые дайлан абаhан юм. Манай экскурсоводой мэдүүлhэнэй ёhоор урданай Индиин архитектурын олон тоото дурасхаалай хүшөөнүүд бултадаа шахуу Агууехэ Моголнуудай засаг барижа байhан үедэ бүтээгдэhэн байна.

Англиин колониализмтай Индиин национально-сүлөөрэлгын тэмсэлые хүтэлбэрилhэн М. Ганди, Д. Неру, Л. Шастри гэгшэдые хүдөөлhэн газарнуудаар түрүүшын үдэр ябаабди. Алдарта «Железная колонна» (415 он), Кутб-Минара минарет (1200 он), Кутб-ад-Кхас мечетиин үлэгдэлнүүд (1638 он) Индиин падишах Бабурай хүбүүн Хумаюнай мавзолей (1508 — 1556 онууд) гэхэ мэтэ хуушан Индиин гайхамшагта памятнигуудтай танилсаабди. Урда үеын памятнигуудhаа «Улаан фортдо» гэхэ гү, али хэрэмэй бэхижүүлгэнүүдэй сагаан мрамор шулуун Ордон (1648 он), хубиин хэрэгээр уулзадаг Диван-и-Кхас гэ-hэн зал (1638 он), «Жемчужная мечеть» (1658 он) ба бусад уран hайханаараа манай сэдьхэл хүдэлгөө hэн.

Дели хотодо текстильнэ, эдеэ хоолой ба шэлэй промышленностиин завод, фабрикануу олон юм. Мүн уран hайханай бүтээлнүүдэй элдэб мастерскойнууд дайралдана.

Эртэ урда сагай Энэдхэгэй ниислэл — Агра хотодо эндэхи хүн зоной эгээл гайхамшагта архитектурна памятник болохо 72 метр үндэртэй сагаан мрамор шулуун Тадж-Махалай мавзолей хараабди. Уран hайханаар hиилэжэ гоёоhон, элдэб үнгэтэй шулуугаар уталзатуулан шэмэглэгдэhэн энэ мавзолейн хананууд, колоннонууд хараhан хүн бүхэниие гайхуулна.

Абгарай «Мёртвый город» гэhэн ордонууд ба элдэб барилганууд архитектурын дүүрэн ансамбль байгуулна гэхэдэ, алдуу болохогүй. Үшөө үни хада энэ хотодо уhан үгы болоод, хүн зониинь таража ябашаhан гэлсэдэг. Мүнөөшье эндэ эртэ урда сагай памятникгуудые шэнэлжэ байhан хүдэлмэрилэгшэдhөө бэшэ хүн байдаггүй юм.

БОМБЕЙ — мүнөөдэрэй Энэдхэг ороной эгээл томо хото мүн. Эндэ 7 миллион шахуу хүн ажаhуудаг юм. Мүн энэ хото томохон порт болоно. Материгтэй искусственна аргаар холбоhон Бомбей гэжэ арал дээрэ hуурижаhан энэ хото Энэдхэгэй уhан замай харилсаа холбооной «гол үүдэн» байhаниинь мэдээжэ. Эгээл энэ хотодо дүтэхэнэ — далайн эрьедэ ородой эрэлхэг зоригтой аяншалагша А. Никитин бууhан байгаа. Тверийн купец А. Никитин 1466—1472 онуудта Перси ба Энэдхэг ороннуудаар аяншалхадаа хараhан үзэhэнөө эли тодоор тэмдэглэн харуулжа, Энэдхэгые шэнжэлхэ хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулhан байгаа.

Бомбей хадаа Индиин худалдаа наймаанда эд бараанай хахадhаа ехэнхи хубиниень гаргадаг томо порт болоно. Мүн электротехническэ, нефтехимическэ промышленностиин томо түб юм. Энэ хотодо Индиин эгээ томо университет, ногуудай институт, Р. Капурай киностуди, энэдхэг арадай хатарай hургуули гэхэ мэтэ соёлой олон ондоо эмхи зургаанууд бии.

Бидэ нэн түрүүн М. Гандиин Гэр-музейтэй танилсаабди. Музейн хүдэлмэрилэгшэд совет аяншалагша бүхэндэ магнитофоной миндаhан дээрэ бэшэгдэhэн доктор Л. Астурай хэлэhэн үгын буулгабаринуудые бэлэглээ. Тэрэ миндаhан дээрэ нигэжэ бэшэгдэнхэй: «Энэ гэр хадаа 1917 онhоо 1934 он болотор Гандиин гол квартира байhан юм. Эрхэ сүлөө-гэй түлөө тэмсэлдэ Ганди хүн зоноо эндэhээ уряалан ударидадаг байгаа. Эгээл эндэhээ 1919 оной апрелиин 6-да Британска колониализмын үндэhэ hуури бута сохиhон, олоной эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлые толгойлhон байгаа...».

Мүнөө энэ гэр Национальна музей болгогдонхой. Нэгэдэхи дабхартань Гандиин бэшэhэн номуудые тэрэнэй hанал бодол ба ажабайдал тухай хөөрэhэн номуудые суглуулhан библиотекэ нээгдэнхэй. Гурбадахи дабхарта М. Гандиин ажалладаг, байhан таhалга тэрэ хэбээрээ үлөөгдэнхэй. Мүн М. Гандиин ажабайдал харуулhан зурагууд эндэ табигданхай.

Бомбейн пролетаринар революционно хэрэгүүдээрээ алдаршанхай юм. Ородой 1905—1907 онуудай революциин нүлөөн доро эндэ политическэ стачка 1908 ондо болоhон байгаа. Индиин суута революционер Тилак гэгшэ ород арадай жэшээгээр дарлагшадтай тэмсэхые уряалдаг hэн. Энэ түрүү үзэл бодолойнгоо түлөө Тилак сүүдлүүлhэн юм. Индийскэ океанай эрьедэ энэ революционертэ памятник бодхоогдонхой.

Эндэхи иогуудай институдта ороҗо хараабди. Тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн нигэжэ хоорөө:

— Иогуудай искусствые манай орондо ехэ хүндэлдэг юм. Эндэ 1.800 гаран хүн мэргэжэлтэй болоҗо гараа. Үдэр бүри элдэб упражнениннүүдые үсэд нэтэрүүгээр хэжэ, элдэб үбшэнhөө бэеэ hэргыльжэ болодог.

МАДРАС. Энэдхэг ороной зүүн-урда зүгэй далайн портнуудай нэгэн. Бенгальска тохойн эрьедэ энэ хото түбхинэнхэй. Энэ хадаа Урда Индиин худалдаа наймаанай, соёлой томохон түб болоно. Эндэ цементын, вагон-бүтээлгын, арhанай, пумаажан бүдэй промышленность hайнаар хүгжэнхэй. Олон тоото мастерскойнуудтай бии. Эндэ нэгэ үдэр ябаад, 5 мянга шахуу хүн зонтой Махалипурам гэжэ багахан курортно хото хүрэбэди. Эндэл Голландиин аяншалагшад анха түрүүшынхиеэ томо шулуунhаа сабшажа гарагаhан багахан hүмэнүүдые хараhан байгаа гэжэ ойлгообди. Тэдэ hүмэнүүдые уран нугархайгаар бүтээгдэhэн скульптуранууд шэмэглэн гоёоно. Эндэ бидэнэр океанда шунгаhан, амарhан байгаабди.

Индиин республика хадаа ганса Азида бэшэ, бухы дэлхэй дээрэхи томо гүрэнүүдэй нэгэн болоно. Эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэй жэлнүүдэй туршада социально-экономическа талаараа нилээд хүгжөө: промышленностиин зарим hалбаринуудта гүрэнэй сектор эмхидхэгдээ, аграрна реформо ябуулагдажа байна. Ороной промышленностиие хүгжөөлгэдэ правительство ехэ анхарал хандуулна, тиигэхэ зуураа энергетикэ, металл-болбосоруулга, машина-бүтээлгэ ба химидэ онсо анхарагдана.

Индиин экономическа хүгжэлтэдэ СССР ба социалис бусад ороннууд горитой туhаламжа хүргэнэ. Жэшээнь, Советскэ Союзай туhаламжаар баригдаhан хэдэн арбаад завод, фабрикануу мүнөө энэ орондо бүтээн гаргагдадаг бухы нефтиин хахадhаа ехэнхиие, үйлэдбэрилэгдэдэг буладай гурбанай нэгэ хубине үгэдэг юм. Манай гүрэнhөө машина, прокат ба бусад түхеэрэлгэнүүдые худалдан абана. Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай 1971 ондо баталагдаhан совет-индиин хэлсээн мүнөө урагшатайгаар бэелүүлэгдэжэ байнхай.

Энэдхэг ороной ажалша, оюун бэлигээр баян, хүндэмүүшэ арадуудта ехэ баяр баясхалан хүргөө hэмди.

ШРИ-ЛАНКА гэгшэ «Узэсхэлэнтэ hайхан газар» гэhэн удхатай. Үндэр хаданууд, элдэб үнгөөр hолонготоhон гэрэлтэ шулуунуудаар баян энэ ороной ниислэл — Коломбо хотодо самолёдhоо буухадамнай, 35 градус хүрэгэр халашаhан агаар угтаа hэн. Коломбо ороной ниислэл бэшэ, мүн Европоhоо Зүүн-Урда Азиин, Аластурна зүгэй ороннуудта, Австралида ошодог уhан замай харгы дээрэхи томо гэгшын порт юм.

Урдань Англиин колони байhан Шри-Ланка хадаа бүри hаяхан — 1948 ондо дарлалтаhаа мултараа hэн. 1972 ондо премьер-министр Сиримаво Бандаранаике түрүүтэй Шри-Ланкагай республика болоhон байна.

Коломбын университедтэй танилсаад, эндэхи зоопарк хараhан байнабди. Эндэ дэлхэй дээрэхи эгээл хомор ан гүрөөл, шубууд суглуулагданхай. Тэдэнэй тоодо Арктикын сагаан баабгай, Цейлоной заан, элдэб загаhад бии. Премьер-министр байтараа алуулhан Соломон Бандаранаикын хүүр дээрэ Коломбоhоо Канди хото ошохо замдаа тэндэ ойрэ зуура тогтобобди. Канди хото Цейлоной суута сай үйлэдбэрилгын түб, мүн баhа Буддын шажантанай олоороо субадаг мүргэлэй газар болоно.

Канди хотодохи олондо мэдээжэ ботническа садта зандан хара, комфорно, каучугай гэхэ мэтэ дулаан ороной элдэб модонууд ургана. Гэхэтэй хамта совет аяншалагшадта эгээл үнэтэйнь юуб гэбэл, Юрий Гагаринай hуулгаhан модон байгаа бэлэй. «Энэ модые бидэнэр ехэ болгоомжотойгоор харуулhанабди» — гэжэ манай экскурсовод мэдүүлээ hэн. Энэл сад соо «Королевская дорога» гэhэн кокосово пальмануудай аллей бии юм. Энээгээр аяншалагамнай дүүрэhэн байна.

Г. ДАМБАЕВ,
аяншалагшадай бүлэгэй парторг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Индиин премьер-министр байhан Шастриин хүбүүн — Кришнан Шастри манай аяншалагша Г. Э. Дамбаев хоёр. 2. Совет космонавт Ю. А. Гагаринай тариhан модон. 3. Канди хотодохи кокосово пальмануудай аллей.

О. ЦЫБИКОВЭИ фото.

АГАФОНОВ ЭРХИМЛЭЖЭ ЯБАНА

Шатараар өөр хоорондоо республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн нааданай ээлжээтэ уулзалганууд үнгэргэгдөө. Мүнөө-дөө үнгэргэгдөөд байhан нааданда шатаршад Агафонов, Митыпов. Залкинд, Бадмаев болон бусад ульгам бэрхээр наадажа ябана.

Гурбадахи уулзалгын болоходо Брылев Маншеевые шүүхэдээ, абажа боломоор гурбанhаа гурбан очкотой болобо. Мүн энэ үдэр Агафонов Леоновые, Бадмаев Матвеевые шүүhэн. Залкинд — Тоневицкий, Зандаков — Митыпов гэгшэд тэнцэhэн байна.

Дүрбэдэхи уулзалгын дүүрэхэдэ түгэсхэлэй нааданда хабаадаха шатаршад элирбэ. Тиин мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаhан Брылев Агафонов хоёрой дунда ёhотойл шанга тулалдаан болоо. Эдэ хоёр нааданайнгаа үедэ сагайнгаа дүүрэхэ болоhые обёорбогүй. Мэгдэhэн Брылев нүхэртөө тэнцэе гэhэн дурадхал оруулhан байгаа. Зүгөөр Агафоновынь дурадхалыень буруушаан, наадаяа үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэрөө шүүжэ, шухала очко абаба. Залкинд Зандановые, Митыпов Бадмаевые, Леонов Столбовые, Маншеев Доржиевые, Базаржапов Тоневицкиие шүүhэн, Ильин Самарин хоёр тэнцэhэн байба.

Дүрбэдэхи уулзалгын дүүрэхэдэ түгэсхэлэй нааданда хабаадаха шатаршад элирбэ. Тиин мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаhан Брылев Агафонов хоёрой дунда ёhотойл шанга тулалдаан болоо. Эдэ хоёр нааданайнгаа үедэ сагайнгаа дүүрэхэ болоhые обёорбогүй. Мэгдэhэн Брылев нүхэртөө тэнцэе гэhэн дурадхал оруулhан байгаа. Зүгөөр Агафоновынь дурадхалыень буруушаан, наадаяа үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэрөө шүүжэ, шухала очко абаба. Залкинд Зандановые, Митыпов Бадмаевые, Леонов Столбовые, Маншеев Доржиевые, Базаржапов Тоневицкиие шүүhэн, Ильин Самарин хоёр тэнцэhэн байба.

Табадахи уулзалгын дүүрэхэдэ байхада зургаан лэ шатаршад Агафонов — 3,5, Брылев, Залкинд, Маншеев, Митыпов гэгшэд гурбаад, Леонов 2,5 очкотойгоор түрүүлжэ эхилбэ. Табадахи уулзалгын дүн түгэсхэлэй нааданда хабаадаха нүгөөдэ зургаан шатаршадые тодоруулха болобо.

Табадахи уулзалга. Нааданда түрүүлжэ ябаhан шатаршад уулзалгын эхилхэдэ, нэтэрүү шангаар нааданүй, булта тэнцэбэ. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ Агафонов Залкинд, Брылев Митыпов, Базархандаев Маншеев гэгшэд болоно. Бусад шатаршадынь түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха эрхэдэ хүртэхын түлөө үсэд шангаар тулалдаа. Леонов Кликунов, Назимов Бадмаев гэгшэд хоорондоо наадахадаа хэниинь хэнээшье диилэжэ ядашоо. Тиин эдэнэр тэнцэхэ баатай болоо. Мүн Зандановые Самарин хоёртой наадаhан Ильин, Матвеев гэгшэд шүүгдэбэ. Нүгөөдэ хюлгэнүүд дээрэ Пинягин Доржиевые, Напартович Тоневицкиие. Столбов Хангаловые шүүжэ гараба.

Табадахи наа[illegible] гаргахада, түгэсх[illegible]данда хабаадалс[illegible] зургаан шатарш[illegible] годорбо. Шатар[illegible] Самарин, Занда[illegible] гурбан очкотой [illegible]рин удаадахи э[illegible]таршад аб адли[illegible]гой боложо, эдэ[illegible] бэрхээр наадаhые[illegible] байна. Эндэ Бадм[illegible]бэ, Кликунов г[illegible] нааданууда hай[illegible] гэhэн байжа, [illegible] уулзалгада хабаа[illegible]бо. Нүгөөдүүлынь [illegible] хэлэй уулзалгада[illegible]даагүй. 12 шатар[illegible] 24 хүрэтэрхи hуу[illegible]хын түлөө наадах[illegible]

В. МАМ[illegible]

Спорт

ТОБШОХОНООР...

ДЗЮ-ДО. Совет Армиин прапорщик тбилисец Амиран Обгалидзе дзю-до барилдаагаар Тбилисидэ үнгэргэгдэhэн улаасхоорондын мүрысөөндэ 65 килограммай шэгнүүртэн соohоо илаба.

ГДР-эй чемпион, дэлхэйн түрүү hуури эзэлхыч түлөө мүрысөөндэ гурбадахи шанда хүртэhэн. Гюнтер Крюгер 71 килограммай шэгнүүртэ мүрысэхэдөө, түгэсхэлэй уулзалгада Майкоп хотын барилдаашан Виктор Раздолькиниие шүүгээ.

Волгоградай физкультурын институдай студент Евгений Погорелов эгээл хүнгэн шэгнүүртэн соohоо (60 килограмм) нэгэдэхи hуури эзэлбэ.

Советскэ Союзай хоёр дугаар чемпион, Европын чемпион Джибило Нижарадзе (Тбилиси)) абсолютна шэгнүүртэ түрүү hуури эзэлhэн байха юм.

13 ороной — Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Кубын, Монголой, Польшын, Румыниин, Чехословакиин ФРГ-гэй, Финляндиин, Франциин, Югославиин ба СССР-эй түлөөлэгшэд мүрысөөндэ хабаадаа. Манай барилдаашад — 6 алтан, ГДР-эй спортсменүүд 2 алтан медальда хүртэhэн байна.

КОНЬКИ. Конькигаар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Голландиин Хереэвен хотодо дүүрэбэ. Американ 18-тай конькишан Эрик Хейден дэлхэйн чемпион боложо, ехэ алтан медаляар шагнагдаа. Дүн хамта тэрэ 167,831 очко абаhан байна. Дэлхэйн чемпионадуудай 84 жэлэй түүхэдэ тэрэ эгээн лэ залуу чемпион болоно.

Хейден 500 метргэ алтан, 1.500 болон 10.000 метрнүүдтэ бронзо медальнуудаар шагнагдаа. 5.000 метртэ 9-дэхи hуури эзэлбэ.

Москвич Сергей Марчук совет конькишад соohоо эгээл hайнаар мүрысэжэ, 4-дэхи hуурида гараhан байна.

***

Дүтын зайда Москвагай түлөөлэгшэд Вера Краснова, Валерий Муратов илаба. Иимэ илалта Вера Краснова — хоёрдохёо, Валерий Муратов табадахяа туйлаа.

МҮЛЬhЭН ДЭЭРЭ МОТОЦИКЛААР УРИЛДАЛГА. Швециин 29-тэй спортсмен Коаи Самуэльссон мүльhэн дээрэ мотоциклаар урилдалгаар Ленинградта үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ илажа, Ленинград хотын гүйсэдхэхэ комитедэй шанда хүртэбэ. Финляндиин, Швециин, Чехословакиин, Советскэ Союзай спортсменүүд энээндэ хабаадаhан байгаа.

САНААР ТРАМПЛИНhАА hҮРЭЛГӨӨР СССР-эй кубогта хүртэхын [illegible] рысөөнэй түрүү[illegible] Киров хотын [illegible] Алексей Боровити[illegible]лон 103,5 метрт[illegible] 258,2 очко абаад, [illegible]ри эзэлээ. Энэ [illegible] Горький хотын ехэ[illegible] дээрэ үнгэргэгдэжэ [illegible]

ГАРАЙ БҮМБЭ[illegible] шүүлэй дунда ороо[illegible] hуури эзэлхын түл[illegible]сөөнэй хоёрдохи д[illegible] нааданууд Львов [illegible]ложо байна. ЦСКА [illegible]дарай университедт[illegible] тоотойгоор тэнцээ. [illegible] СКА Запорожи хо[illegible]ые 29:24 тоотойгоор [illegible]

БҮМБЭГЭТЭЙ [illegible] Алма-Атагай «Диро[illegible]ной түрүү hуури эзэ[illegible]лөө эзэлжээтэ наадах[illegible]кий хотын «Стал[illegible] тоотойгоор илаа, [illegible]скын СКА, Крас[illegible] «Еннисейе» 6:4 то[illegible] шүүбэ. Архангельск[illegible]ник» Хабаровскын [illegible] 2:2 тоотойгоор тэнцэ[illegible]ха юм.

(ТА[illegible])

АДДИС-АБЕБЭ

ЭФИОПИ: шухала шидхэбэринүүд

Подполковник Менгисту Хайле Мариамые Эфиопиин Саг зуурын сэрэгэй захиргаанай Соведэй (ВВАС) түрүүлэгшээр томилхо тухай эндэ хуулитаар соносхогдоо. Орон доторой засаг захиргааниие бүрин мэдэлдээ абаhан Соведэй эндэ үнгэргэгдэhэн заседани дээрэ тэрэ энэ тушаалда hунгагдаа. Подполковник Атнафу Абате тэрэнэй орлогшоор баталагдаба.

ВВАС-ай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо байhан Менгисту Хайле Маризм Эфиопиин правительствын толгойлогшоор, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагшаар мүн лэ томилогдоо.

Шэнэ томилолгонууд тухай мэдээсэл Эфиопиин радиогоор дамжуулагдаhан байна. Научна социализмын гол ёhонуудые батаар баримталха, үндэhэн социально-экономическа хубилалтануудай программа б[illegible] хэ талаар шэнэ үгэл[illegible] эрмэлзэжэ байhаниин[illegible] дотор батадхагдана.

ВВАС доторой к[illegible] волюционно үгэсэ[illegible]рүүлжэ, Тефери Бан[illegible]рүүтэй хархис бү[illegible] февралиин 3-да эм[illegible] үрэнэй урбалта хэ[illegible]hэдэлгые зайсуулжа [illegible]hан байна гэжэ д[illegible]соо хэлэгдэнэ. Эдэ б[illegible]ашаар орон доторк[illegible]люционно хүгжэлтэ[illegible] бэхижүүлэгдэжэ.

ДЕЛИ

Индиин президентые хүдөөлүүлбэ

ТАСС

Индиин Республика февралиин 11-дэ наhа бараhан президент Фахруддин Али Ахмедые энэдхэг арад hүүлшынь замда үдэшэбэ.

Президентын Раштрапати Бхаван гэжэ ордонhоо хүдөөлүүлтэдэ хабаадагшад гаража, артиллериин нэрээн доро республикын Парламентын байшан худар ошоhон байна. hамганайнь, түрэл түтимэйнь, правительствын гэшүүдэй, гадаадын делегацинуудай hууhан машинануud президентын бэеын табигдаhан лафедэй хойноhоо аалиханаар дабшаа. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. М. Матчанов түрүүтэй совет делегаци хүдөөлүүлгэдэ хабаадаа.

Фахруддин Али Ахмедтэй хахасахаяа олон зуугаад мянган энэдхэг зон ороной бүхы нютагуудhаа ерэhэн байна. Түбэй парламентын байшан шадар президентые хүдөөлүүлбэ. Индиин президентын уялга дүүрэгшэ. Б. Д. Джатти, премьер-министр Индира Ганди, правительствын гэшүүд, гадаадын делегацинууд эндэ байгаа.

РИМ

А. КУНЬЯЛАЙ пресс-конференци

ТАСС

Мүнөө үеын революционно гурбан гол хүсэнэй — дэлхэйн социализмын, улаасхоорондын хүдэлмэришэн ангиин ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ хэрэгтэй гээд Португалиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Алваро Куньял мэдүүлээ. Гадаадын журналистнуудай эндэхи нэгэлдэ үнгэргэhэн пресс-конференци дээрэ тэрэ үгэ хэлэбэ.

Коммунис партиин бүхэн бэеэ дааhан ба дулдыданги бэшэ байдалда ажад ябуулна гэжэ А. Куньял мэдүүлээ. Агууехэ Октябриин социалис революциин улаасхоорондын шухала удха шанартай байhыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ революциие хүтэлбэрилhэн Советскэ Союзай Коммунис партиин дүй дүршэл баян ехэ. Социалис гүрэнүүдтэй Португалиин хоорондохи харилсаа холбоое hайнаар хүгжөөхэ шухала гэжэ ПКП-гэй Генеральна секретарь тэмдэглээ. Энэ харилсаанай хүгжэлгэ Португалиин демократида шухала удха шанартай байха юм гэжэ тэрэ хэлэбэ. Социалис ороннуудтай хани харилсаа хүгжөөлгэ Португалиин национальна бэеэ дааhан байдалые хамгаалгада, тэрэнэй экономическа асуудалнуудые шиидхэлгэдэ горитой үүргэ дүүргэхэ байна.

Португалиин политическэ байдал тухай А. Куньял тогтон хэлэхэдээ, Португалиин демократиие хүгжэхэ социалис хараа түсэбүүдые бэхижүүлхэ шухала гэжэ заагаа. Арадуудай ба зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хоорондохи холбоое бэхижүүлхэ шухала гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

АММАН

Баруун бэеэрхид буруушаана

ТАСС

Иордан мүрэнэй баруун бэеын городуудай магазинууд ба лавканууд февралиин 10-да хаагдаа. Худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд худэлөөгүй. Израилиин аюулгүйе сахиха хүсэнүүд баруун бэеын эгээн томо городой — Наблусай үйлсэнүүдтэ демонстрантнуудые намнаа.

Араб газар дайдын эзэмдэгдэhые буруушаhан жагсаал Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин генеральна секретарь К. Вальдхаймай Израильда ерэhэнтэйнь, Дүтын Зүүн зүгэй хэдэ хэдэн ороннуудаар ябажа байhаантайнь тудалдуулагдаа. Баруун бэедэхи хотын бүлгэмүүдэй хүтэлбэрилэгшэд К. Вальдхаймда бэшэг эльгээбэ. Улаасхоорондын [illegible] хуралдаануудта, тэрэ [illegible] Дүтын Зүүн зүгэй асу[illegible] зубшэн хэлсэхэ Же[illegible]эбэй конференцидэ хэ[illegible]ха Палестинын араб а[illegible]гансахан хуулита түлө[illegible]шэнь Палестиные сүлөө[illegible]хэ эмхи байhаар гэжэ [illegible] бэшэг доторнь тусха[illegible] тэмдэглэгдэнэ. Эзэмдэг[illegible] баруун бэеын городуудай[illegible]хы мэрнүүд бэшэгтэ гар[illegible]бяа.

ДЕЛИ

Индиин президентые хүдөөлүүлбэ

ТАСС

Индиин Республика февралиин 11-дэ наhа бараhан президент Фахруддин Али Ахмедые энэдхэг арад hүүлшынь замда үдэшэбэ.

Президентын Раштрапати Бхаван гэжэ ордонhоо хүдөөлүүлтэдэ хабаадагшад гаража, артиллериин нэрээн доро республикын Парламентын байшан худар ошоhон байна. hамганайнь, түрэл түтимэйнь, правительствын гэшүүдэй, гадаадын делегацинуудай hууhан машинануud президентын бэеын табигдаhан лафедэй хойноhоо аалиханаар дабшаа. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. М. Матчанов түрүүтэй совет делегаци хүдөөлүүлгэдэ хабаадаа.

Фахруддин Али Ахмедтэй хахасахаяа олон зуугаад мянган энэдхэг зон ороной бүхы нютагуудhаа ерэhэн байна. Түбэй парламентын байшан шадар президентые хүдөөлүүлбэ. Индиин президентын уялга дүүрэгшэ. Б. Д. Джатти, премьер-министр Индира Ганди, правительствын гэшүүд, гадаадын делегацинууд эндэ байгаа.

НЬЮ-ЙОРК

К. Вальдхаймай албанай хэрэгээр ябалгын дүнгүүд

ТАСС

ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхайм албанай хэрэгээр Дүтын Зүүн зүгэй ороннуудаар ябаhанаа бусажа ерэбэ. Тиихэдээ тэрэ АРЕ-дэ, Сиридэ, Иорданида, Ливанда, Израильда хүрэжэ, Дүтын Зүүн зүгэй асуудалаар эдэ ороннуудай правительствануудтай зубшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэhэн байна. Палестиные сүлөөлхэ эмхинн (ООП) гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Я. Арафадтай К. Вальдхайм уулзажа, Дүтын Зүүн зүгэй асуудалаар Женевэдэхи эбэй конференцийн хүдэлмэридэ ООП-ой түлөөлэгшэдэй хабаадаха байhан тухай асуудалые зубшэн хэлсэбэ.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэрээр К. Вальдхайм Дүтын Зүүн зүг ошожо ерээ.

ЛИВАН

Ливандахи бай[illegible]

Ливанай болон [illegible]нын хоорондохи [illegible] гуримшуулха талаар [illegible]оной Каиртахи хэлсэ[illegible] гэхын түлөө харюу[illegible] дүрбэн талын комите[illegible]седани Ливанай пре[illegible] Н. Саркисай түрүүлэ[illegible]ро эндэ болобо. Па[illegible]hээ зугадагшадай Ш[illegible] Бурж Аль-Баражие [illegible] районуудта hүүлэй[illegible] үдэр соо болоhон [illegible] зурилдөөгөөр hанаата[illegible]жо байhанаа Египедэй[illegible]довска Аравиин. К[illegible] Сириин түлөөлэгшэдэй[illegible]дог комитет мэдүүлэ[illegible] республикын през[illegible] канцеляриин толиг[illegible] коммюнике соо хэлэг[illegible]

ПАРИЖ. (ТАСС). С[illegible] сэрэгүүд Израилиин [illegible] 12 километрэй газарт[illegible]даг Урда Ливанай Н[illegible] хотоhоо холодуулс[illegible] эхилбэ гэжэ Франс [illegible] агентствын корре[illegible] Иерусалимhаа мэдэ[illegible] Удаань Ливанай сур[illegible] хото городто оруул[illegible] юм.

Израилиин ба Сириин [illegible]рондохи үгээ ойлголо[illegible] үндэhөөр энэ хэмжээ [illegible]га бэелүүлэгдэжэ байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Техническэ мэдээсэлэй гурим» түрүү бэшэг. Агуу Октябриин 60 жэлэй ойе угтуулан абтаhан социалис уялганууд. «Социалис мүрысөөнэй ябаса» — суглуулбари. Сошордомо дохёо.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Суглаанай ашаг үрэ» — А. Пиядинай статья. «Эхин табигдаа» — Л. Неретинагай статья. «Түрүү экипажай зорилго болон туйлатанууд» — В. Лесиковэй статья. «БАМ-ай hонин» — суглуулбари. «Совет орон: шэнэ hонин» — фото-мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаhанда. «Биледээ hоорг[illegible]нь абагты...» — «Правда Бурятии» газетын ба арадай хиналтын рейд. «Уругвай дээрэ hүни» — улаасхоорондын тэмдэглэлнүүд. Түби дэлхэйн hонин.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Спортын шэнэ hочин» — суглуулбари. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 7.55 — Дамжуулгын программа. 8.00—18.00 — 18.45 — Шэнэ hонин. 8.10 — Үглөөнэй гимнастика. 8.30 — «Отверженные» — телевизионно уран hайханай фильм (1-дэхи серии). 9.30 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 10.30 — Забhарлалга.

«Орбита-2». 14.25 — Дамжуулгын программа. 14.30 — «Гермес и другие». Телевизионно баримтата фильм. 15. 25 — «Нудушка Головлев» — уран hайханай фильм. 16.45 — «Мүнөө сагай эрдэм наука». 17.15 — «Горнистнууд харюусагты».

Улаан-Удэ. 18.15 — «Эрдэм наука ба дүй дүршэл — хүдөө ажахыда».

«Орбита-2». 19.00 — «Латвиин ССР-эй ажалшад мүрысөнэ». Латвиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Э. Восс дамжуулгада хабаадалсаха. 19.45 — «Радуга» гэжэ Арадай уран бүтээлэй телевизионно программануудай улаасхоорондын хоёрдохи фестиваль. Швеци. 20.15 — «Отверженные» — телевизионно уран hайханай фильм (3-дахи серии). 21.00 — «Время». 21.30 — «Уран шүлэг». Константин Симонов. Останкинай концертнэ студиин вечер. 23.10 — «Спортлотогой» тираж. 23.00 — Дамжуулгын программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 18.15 — «Композитор Анатолий Новиков» — телевизионно хүгжэмтэ фильм (түрүүшынхеэ харуулагдаха).

Улаан-Удэ. 19.00 — Баримтата киноочеркнуудай программа. 19.40 — Телевизионно hонин. 20.00 — РСФСР-эй габьяата артист А. Тимофеев дуулаха. 20.40 — «Литературна уншалга». Ю. Нагибин. «Эхэ». 21.00 — «Дуунуудай зам» — фильм-концерт. 21.25 — «Константин Заслонов» — уран hайханай фильм.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУ[illegible]

Индекс 670000, г. Улаан-Удэ, ул. Ленина, 35, телефо[illegible] редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам. редактора [illegible] 2-68-03, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-[illegible] секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-[illegible] сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганд[illegible] агитации — 2-56-32, промышленности и строительства [illegible] 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, к[illegible]туры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-[illegible] информации — 2-34-05, общественная приёмная [illegible] 2-56-62, машин